

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ДОНЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ВИЩА ШКОЛА
ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ

КАФЕДРА «ЕКОНОМІКА І МАРКЕТИНГ»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо виконання завдань практичних занять з вибіркової навчальної дисципліни
циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

для студентів денної (заочної; денно-заочної) форми навчання

Напрямок(и) підготовки: 6.030504 Економіка підприємства – ЕГП, ЕПЕК, ЕПМ,
6.030507 Маркетинг - МПР

Донецьк, 2010

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ДОНЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ВИЩА ШКОЛА
ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ

КАФЕДРА «ЕКОНОМІКА І МАРКЕТИНГ»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо виконання завдань практичних з вибіркової навчальної дисципліни циклу
природничо-наукової та загальноекономічної підготовки

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

для студентів денної (заочної; денно-заочної) форми навчання

Напрямок(и) підготовки: 6.030504 Економіка підприємства – ЕГП, ЕПЕК, ЕПМ,
6.030507 Маркетинг - МПР

Розглянуто
на засіданні кафедри
«Економіка і маркетинг»
Протокол № 9_
від «_12» «__03_____» 2010р.

Затверджено на засіданні
Навчально-видавничої
Ради ДонНТУ
Протокол № 2_
від «_22» «__04_____» 2010 р.

Донецьк, 2010

Методичні рекомендації щодо виконання завдань практичних занять з вибіркової навчальної дисципліни циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки «Економічний аналіз» для студентів денної (заочної, денно-заочної) форми навчання галузі знань: 0305 «Економіка та підприємництво», напрями підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030507 «Маркетинг» / Укл.: О.В. Мізіна. - Донецьк: ДоНТУ, 2010. – 71 с.

У методичних рекомендаціях викладено загальні положення та тематичний зміст практичних занять з вибіркової навчальної дисципліни циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки «Економічний аналіз». Методичні рекомендації містять завдання щодо виконання практичних робіт з навчальної дисципліни «Економічний аналіз».

Укладач:

О.В. Мізіна, к.е.н., доцент,

Відповідальний за випуск

О.В.Кендюхов, д.е.н., професор

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ЗАВДАНЬ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Тема і зміст завдань практичних занять	Обсяг завдань практичних занять (ак.год.)	Коефіцієнт вагомості K_{ij} j- того завдання практичного заняття	Штрафні санкції Шіj за порушення графіку учбового процесу виконання та захисту j-того завдання практичного заняття *
1	Наукові основи економічного аналізу. Зміст, предмет, завдання економічного аналізу	2	1,20	$O_{ij} = O_{ij}^i$ (1- 0,10)
2	Метод, засоби та прийоми економічного аналізу	2	1,30	$O_{ij} = O_{ij}^i$ (1- 0,15)
3	Економіко-математичні методи аналізу господарської діяльності	4	2,50	$O_{ij} = O_{ij}^i$ (1- 0,15)
4	Техніко-економічний аналіз	4	2,50	$O_{ij} = O_{ij}^i$ (1- 0,15)
5	Фінансово-економічний аналіз	4	2,50	$O_{ij} = O_{ij}^i$ (1- 0,15)
	Всього практичних занять	16	10	

* O_{ij} - оцінка за виконання завдання з урахуванням штрафних санкцій;
 O_{ij}^i - оцінка за виконання завдання без урахування штрафних санкцій.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма вибіркової дисципліни циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки «Економічний аналіз» є складовою системи стандартів вищої освіти.

Навчальна програма враховує нормативні документи МОН України, Освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста за напрямками підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030507 «Маркетинг» галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво», Освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) даного напрямку, «Засоби діагностики якості вищої освіти рівня спеціаліст», відбиває основні методичні напрямки навчально-наукового інституту «Вища школа економіки і менеджменту» і кафедри «Економіка і маркетинг».

Навчальна програма вибіркової дисципліни циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки «Економічний аналіз» розроблена на основі:

- навчального плану підготовки бакалаврів в галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030507 «Маркетинг» ;
- освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 0501 «Економіка і підприємництво», розробленою Науково-методичною комісією МОН України та Київським національним економічним університетом ім. Вадима Гетьмана та розробленої анотації до дисципліни.
- освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалаврів напряму 0501 «Економіка і підприємництво».

Вибіркова навчальна дисципліна циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки «Економічний аналіз» є актуальною для підготовки фахівця у формуванні професійних знань бакалаврів за напрямками підготовки 6.030504 та 6.030507 для придбання навичок, необхідних при розрахунках узагальнюючих техніко-економічних показників діяльності підприємства та при аналізі соціально-економічних явищ та процесів, який є підставою для розробки обґрунтованих програм розвитку підприємств. Головною метою при цьому є засвоєння методології системного аналізу діяльності підприємств, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Тому основним завданням розроблених методичних рекомендацій є формування у студентів навичок розрахунків та аналізу техніко-економічних та фінансових показників, оволодіння методами, засобами та прийомами економічного аналізу та застосування економіко-математичними методами аналізу господарської діяльності.

Подальше вдосконалення методології розрахунку та аналізу показників, розширення застосування економіко-математичних методів при соціально-економічній оцінці організаційно-технічних і господарських рішень та в цілому в економічній практиці є важливою передумовою підвищення рівня управління суспільним виробництвом.

Мета вивчення курсу: формування знань щодо методів системного оцінювання діяльності підприємств, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Завдання вивчення курсу: вивчення сучасних методик економічного аналізу та принципів застосування математичних та статистичних прийомів і методів при аналізі діяльності економічних систем.

Предмет курсу: виробнича і фінансово-господарська діяльність підприємств.

ЗМІСТ

Практичне заняття 1: Наукові основи економічного аналізу. Зміст, предмет, завдання економічного аналізу	7
Практичне заняття 2: Метод, засоби та прийоми економічного аналізу (засоби виміру впливу факторів у детермінованому аналізі)	11
Практичне заняття 3: Економіко-математичні методи аналізу господарської діяльності. Засоби її комплексної оцінки	18
Практичне заняття 4: Техніко-економічний аналіз	29
Практичне заняття 5: Фінансово-економічний аналіз	48
Рекомендована література	59
Додатки	61

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

«НАУКОВІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ. ЗМІСТ, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ»

Мета заняття: засвоєння наукових основ економічного аналізу. Визначення його змісту, предмету та завдань, оволодіння основними поняттями дисципліни.

В результаті виконання практичного заняття студент:

- **повинен знати** поняття об'єкту та суб'єкту пізнання, зміст та предмет економічного аналізу, сутність системного та комплексного підходу при проведенні аналізу, етапи і перспективи розвитку економічного аналізу; види економічного аналізу;

- **повинен мати уяву** про методологічні основи економічного аналізу, умови, які спонукали до розвитку аналізу на підприємствах, його особливості під час переходу до ринкових відносин, про місце економічного аналізу господарської діяльності у системі наук;

- **повинен вміти:** формулювати завдання економічного аналізу, формувати систему показників за пропонованими напрямками дослідження; наводити приклади за етапами дослідження при проведенні аналізу;

- **повинен мати навички:** теоретичного аналізу про природу та логіку предмета пізнання.

План заняття

1. Поняття і наукові основи економічного аналізу.
2. Етапи і перспективи розвитку економічного аналізу.
3. Види економічного аналізу. Зміст, предмет, задачі економічного аналізу.
4. Економічний аналіз і суміжні науки.
5. Вирішення практичних завдань за темою заняття.

Методичні вказівки

Під аналізом розуміється спосіб пізнання предметів і явищ навколишнього середовища, заснований на розчленовуванні цілого на складові частини і вивченні їх у всьому різноманітті зв'язків і залежностей.

Об'єктом аналізу є дійсність, практика, як, матеріальна діяльність людини. Суб'єктом виступає сама людина або співтовариство людей.

В процесі мислення, а отже і аналізу, можна виділити три стадії:

1. Споглядання.
2. Наукову абстракцію.
3. Формування нових практичних пропозицій.

Споглядання - це збір потрібних фактів і попередній теоретичний аналіз зібраної інформації.

На другій стадії розкривають сутність явищ, виявляють закономірності їх розвитку, формують різні варіанти умовиводів (чим їх більше, тим більше

вірогідність вибору оптимального рішення). Це дозволяє перейти до узагальнених висновків.

На третьому етапі формуються нові пропозиції, направлені на подальше вдосконалення практики.

Економічний аналіз повинен бути *системним і комплексним*. **Системність** вимагає розгляду об'єкту, з одного боку, як єдиної системи, що включає складові елементи, що знаходяться у взаємодії, і, з другого боку, як об'єкту, що є частиною іншої, більш високого рівня системи. **Системність** – поняття **більш широке**, ніж **комплексність**, під яким розуміється розгляд об'єкту з різних сторін, з урахуванням безлічі характеристик. Єдність системності і комплексності економічного аналізу виявляються: в розробці єдиної універсальної системи показників, у використуванні всіх видів економічної інформації та інші.

Класифікація ЕА має важливе значення для правильного розуміння його змісту і задач. По галузевій ознаці аналіз ділять на:

1. *Галузевий.*
2. *Міжгалузевий.*

По ознаці часу його ділять на:

1. *Попередній (прогнозний) аналіз.*
2. *Подальший (ретроспективний) аналіз:*

По просторовій ознаці виділяють:

1. *Внутрішньогосподарчий аналіз.*
2. *Міжгосподарський аналіз.*

Важливе значення має класифікація по об'єктах управління, тому що господарська діяльність складається з окремих підсистем: економіки, техніки, технології і т.д. Виділяють:

1. *Техніко-економічний аналіз.*
2. *Фінансово-економічний аналіз.*
3. *Управлінський аналіз.*
4. *Соціально-економічний аналіз.*
5. *Економіко-статистичний аналіз.*
6. *Економіко-екологічний.*
7. *Маркетинговий аналіз.*

За змістом програми аналіз може бути:

1. *Комплексним.*
2. *Тематичним.*

По суб'єктах (користувачам) аналізу:

1. *Внутрішній.*
2. *Зовнішній.*

Кожний з названих видів аналізу своєрідний за змістом, організацією і методикою проведення.

Зміст економічного аналізу складають:

- а) дослідження економічних процесів в їх взаємозв'язку, що складаються під впливом об'єктивних економічних законів і чинників суб'єктивного порядку;
- б) наукове обґрунтування бізнес-планів, об'єктивна оцінка їх виконання;

- в) виявлення позитивних і негативних чинників і кількісне вимірювання їх дії;
- г) розкриття тенденцій господарського розвитку, визначення невикористаних внутрішньогосподарчих резервів;
- д) оцінка результатів діяльності, розробка заходів щодо використання резервів, прийняття оптимальних управлінських рішень.

Практичні завдання та вправи

Тести

1. Сутність мислення полягає в:
 - а. Відбитку спільних властивостей, диференціації й угрупованні властивостей явищ і показників.
 - б. Оцінці дій людини, як суб'єкта пізнання.
 - в. Побудові економічних моделей.
 - г. Практичним вивченні явищ природи і громадського життя.
2. Стадія наукової абстракції процесу мислення включає:
 - а. Збір фактів, що вимагаються, і їх попередній теоретичний аналіз.
 - б. Формування варіантів теоретичних суджень і вибір оптимального варіанта.
 - в. Розроблення практичних пропозицій.
 - г. Написання монографій, статей, що узагальнюють теоретичні розробки.
3. Системність економічного аналізу припускає:
 - а. Дослідження об'єкта як відособленої одиниці, що складається з окремих елементів.
 - б. Розгляд об'єкта, як частини системи більш високого рівня, вивчення взаємозв'язку складових елементів.
 - в. Розгляд об'єкта як єдиного неподільного цілого.
 - г. Розкриття пропорцій господарського розвитку.
4. Комплексність економічного аналізу припускає:
 - а. Застосування економіко-математичних моделей і інтегральних показників оцінювання рівня об'єкта.
 - б. Розгляд об'єкта з обліком множини характеристик і з різних сторін.
 - в. Обов'язковий облік у ході аналізу фінансових і технічних характеристик об'єкта.
 - г. Розгляд соціальних чинників, що впливають на зміну характеристик об'єкта.

5. Проблемний характер економічного аналізу означає:
- а. Гласність обліку і постійний контроль результатів діяльності суб'єктів, що господарюють.
 - б. Комплексне використання економічної інформації.
 - в. Сувору логічну послідовність у вивченні основних елементів виробничого процесу, його умов і чинників.
 - г. Поглиблення аналізу діяльності внутрішніх підрозділів підприємств.
6. Зміст економічного аналізу складають:
- а. Вивчення особливостей економічної системи підприємства конкретної галузі
 - б. Кількісний вимір впливу різних виробничих чинників.
 - в. Дослідження економічних процесів у їхньому взаємозв'язку, визначення невикористаних внутрішньогосподарських резервів.
 - г. Вивчення технології виробництва.
7. До задач економічного аналізу можна віднести:
- а. Розрахунок економічних нормативів і їхнє впровадження в господарську практику
 - б. Проведення розрахунків по визначенню техніко-економічних показників підприємства.
 - в. Визначення економічної ефективності використання ресурсів підприємства, виявлення і вимір внутрішніх резервів.
 - г. Розробку управлінських рішень.
8. Характерними рисами методу економічного аналізу є:
- а. Використання стохастичних і факторних моделей.
 - б. Вивчення умов і чинників виробництва і впливу на них об'єктивних економічних процесів.
 - в. Використання системи показників, що характеризують господарську діяльність, вивчення причин зміни показників і вимір взаємозв'язку між ними.
 - г. Зв'язок із суміжними науками, використання прийомів і підходів, розроблених у рамках суміжних наук.

Запитання до самоконтролю:

1. Що розуміють під аналізом? Дайте визначення об'єкту та суб'єкту пізнання. Поясніть, чим мислення відрізняється від аналізу.
2. Охарактеризуйте стадії процесу мислення.
3. Назвіть та охарактеризуйте етапи та перспективи розвитку економічного аналізу.
4. Назвіть види економічного аналізу та наведіть відповідні завдання, що він вирішує.

5. Розкрийте зміст та завдання економічного аналізу, охарактеризуйте його предмет.

6. У чому знаходить прояв системність та комплексність економічного аналізу?

7. Назвіть місце економічного аналізу у системі наук, покажіть його зв'язок зі суміжними дисциплінами.

Література: /2/, с.4- 9; /6/, с.7- 40, с.42 – 56

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

«МЕТОД, ЗАСОБИ ТА ПРИЙОМИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ (ЗАСОБИ ВИМІРУ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ У ДЕТЕРМІНОВАНОМУ АНАЛІЗІ)»

Мета заняття: визначення сутності детермінованого моделювання, оволодіння практичними навичками застосування способів виміру факторів на результативний показник у детермінованих моделях.

В результаті виконання практичного заняття студент:

- **повинен знати** основні методи, засоби та прийоми виміру впливу факторів у детермінованому аналізі;

- **повинен мати уяву** про основні підвалини застосування різних методів аналізу;

- **повинен вміти:** застосовувати вивчені способи при аналізі змін результативного показника під впливом зміни факторів, що впливають, робити відповідні висновки про дію інтенсивних та екстенсивних факторів;

- **повинен мати навички:** пошуку резервів поліпшення рівня відповідних показників на основі аналізу факторних моделей.

План заняття

1. Визначення сутності методу економічного аналізу.

2. Розгляд класифікацій способів і прийомів аналізу.

3. Придбання навичок аналізу вихідних даних для факторного аналізу та складання детермінованої моделі для результативного показника.

4. Придбання навичок розробки алгоритму та розрахунків за різними способами аналізу за наведеними вихідними даними.

Методичні вказівки

Під методом економічного аналізу розуміється діалектичний спосіб підходу до вивчення господарських процесів в їх становленні і розвитку.

Характерними особливостями методу економічного аналізу є:

1. Використовування системи показників, які всебічно характеризують господарську діяльність.
2. Вивчення причин зміни цих показників.
3. Виявлення і вимірювання взаємозв'язку між ними в цілях підвищення соціально-економічної ефективності.

Інструментарієм аналізу виступають його способи та прийоми. Вони використовуються для первинної обробки інформації, при вивченні закономірностей розвитку об'єктів, для узагальнення результатів аналізу і т.п. В економічному аналізі використовуються різні способи аналізу (див. рис. 2.1).

Традиційні способи обробки інформації	Способи детермінованого факторного аналізу	Способи стохастичного факторного аналізу	Способи оптимізації показників
Порівняння Абсолютних, відносних й середніх величин Групування Графічний Балансовий	Індексний метод Ланцюгові підстановки Метод абсолютних різниць Метод відносних різниць Метод диференціального числення Метод зважених кінцевих різниць Логарифмічний метод.	Кореляційний аналіз Дисперсійний аналіз Компонентний аналіз Сучасний багатовимірний факторний аналіз та інші.	Математичне програмування Теорія масового обслуговування Теорія ігор Дослідження операцій та інші.

Рисунок 2.1 – Способи аналізу господарської діяльності підприємства

Індексний метод базується на відносних показниках, що виражають відношення рівня даного явища до рівня його в минулий час або до рівня аналогічного явища, прийнятого як база.

Індексним методом можна виявити вплив на сукупний показник різних чинників, що вивчаються. Тут слід пам'ятати правило: при визначенні впливу

кількісного чинника якісний фіксується на базисному рівні, а при визначенні впливу **якісного** чинника, кількісний фіксується на рівні звітного періоду.

Метод ланцюгових підстановок використовується тоді, коли залежність між явищами має суворо функціональний характер. Він полягає в послідовній заміні планової величини одного з чинників фактичною величиною, вся решта показників при цьому вважається незмінною.

$$\begin{aligned} Y_0 &= f(a_0, b_0, c_0, d_0); \\ Y_{ум1} &= f(a_1, b_0, c_0, d_0); \\ Y_{ум2} &= f(a_1, b_1, c_0, d_0); \\ Y_{ум3} &= f(a_1, b_1, c_1, d_0); \\ Y_1 &= f(a_1, b_1, c_1, d_1); \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta Y &= Y_1 - Y_0; \\ \Delta Ya &= Y_{ум1} - Y_0; \\ \Delta Yb &= Y_{ум2} - Y_{ум1} \quad \text{і т.д.} \end{aligned}$$

При використанні методу **в першу чергу** виявляється вплив кількісних показників, а потім - якісних.

Спосіб абсолютних різниць є різновидом методу ланцюгових підстановок і застосовується в детермінованому аналізі в основному для мультиплікативних і змішаних моделей типу

$$Y = (a - b) * c$$

Особливо ефективний, коли початкові дані містять абсолютні відхилення по факторних показниках:

$$\begin{aligned} \Delta a &= a_1 - a_0 \\ \Delta b &= b_1 - b_0 \quad \text{і т.д.} \end{aligned}$$

При його використанні величина впливу чинників розраховується множенням **абсолютного** приросту досліджуваного чинника на базову величину чинників, які перебувають праворуч від нього, і на фактичну величину чинників, розташованих зліва від нього.

Алгоритм розрахунку для моделі $Y = abc$ записується у вигляді

$$\begin{aligned} \Delta Y &= Y_1 - Y_0 \\ \Delta Ya &= \Delta a * b_0 * c_0 \\ \Delta Yb &= a_1 * \Delta b * c_0 \\ \Delta Yc &= a_1 * b_1 * \Delta c \end{aligned}$$

Спосіб відносних різниць застосовується для мультиплікативних моделей (особливо, якщо початкові дані містять відносні відхилення факторних показників в % або коефіцієнтах). Алгоритм розрахунку для вищенаведеної моделі записується у вигляді

$$\Delta Y_a = \frac{Y_0 * \Delta a \%}{100},$$

$$\Delta a \% = \frac{a_1 - a_0}{a_0} * 100,$$

$$\Delta Y_b = \frac{(Y_0 + \Delta Y_a) * \Delta b \%}{100},$$

$$\Delta b \% = \frac{b_1 - b_0}{b_0} * 100,$$

$$\Delta Y_c = \frac{(Y_0 + \Delta Y_a + \Delta Y_b) * \Delta c \%}{100},$$

$$\Delta c \% = \frac{c_1 - c_0}{c_0} * 100.$$

Його використовують, якщо необхідно розрахувати вплив великої кількості чинників (8-10 і більш).

Таким чином, для здійснення факторного аналізу необхідно проаналізувати вихідні дані та скласти детерміновану модель шуканого показника. При цьому розташувати на першому місці в моделі кількісні фактори, а потім якісні. Якщо мається декілька кількісних і кілька якісних показників, то спочатку розташовуються фактори першого рівня підпорядкування, а потім більш високого (другого, третього і т.д.). Слід враховувати, що розкладання абсолютного приросту по факторах індексним методом можливо тільки у випадку двухфакторної моделі.

Практичні завдання та вправи

1. На основі даних, що наведено у таблиці 2.1 визначити зміни випуску продукції, у тому числі під впливом змін різних факторів. Для цього проаналізувати вихідні дані для факторного аналізу та скласти детерміновані моделі шуканого показника (двох-, чотирьохфакторні й ін.). Записати алгоритм застосовуваного способу виміру впливу факторів і зробити розрахунки по представленим вихідним даним. Зробити висновки о впливу факторів та наявності резервів підвищення рівня результативного показника.

Після виконання всіх розрахунків по роботі, зробити порівняння результатів, отриманих у результаті застосування різних способів аналізу впливу факторів на результативний показник у детермінованих моделях.

Таблиця 2.1 – Вихідні дані для факторного аналізу обсягу випуску продукції

Показник	Умов. позн.	План	Факт	Відхилення	Виконання плану, %
1	2	3	4	5	6
Випуск продукції, млн. грн.	ВП	160000	240000	+80000	150
Середньорічна чисельність робітників, люд.	Ч	1000	1200	+200	120
Середньорічний виробіток на одного робітника, млн. грн.	Вріч	160	200	+40	125
Кількість днів, відпрацьованих одним робітником за рік	Д	250	256	+6	102,4
Середньоденний виробіток на одного робітника, тис. грн.	Вд	640	781,24	+141,25	122,2
Середня тривалість робочого дня, годин.	П	8	7,6	-0,4	95
Середній виробіток за годину, тис. грн.	Вгод	80	102,796	+22,796	128,5

2. Використовуючи нижчеподані вихідні показники, складіть різні детерміновані факторні системи для дослідження процесу формування обсягу продукції, що випускається.

Показники: чисельність працюючих, продуктивність праці одного працюючого за аналізований період, продуктивність праці одного робітника за аналізований період, питома вага робітників у складі працюючих, коефіцієнт використання робочого часу, середня годинна продуктивність праці одного робітника.

3. Індексним методом визначте, як зміниться фондівдача основних фондів, якщо річний випуск продукції збільшиться на 25%, а середньорічна вартість основних фондів зросте на 15%.

4. Визначте індексним методом необхідні зміни в загальних витратах праці, якщо передбачається збільшити обсяг випуску продукції на 10% і знизити її трудомісткість на 15%.

5. Загальна величина поточного запасу в умовах рівномірної витрати матеріалу визначається середньою добовою потребою в матеріалі, інтервалом постачань і коефіцієнтом затримки матеріалів у запасі. Методом ланцюгових підстановок визначте вплив на зміну величини поточного запасу факторів аргументів, використовуючи дані таблиці .

Таблиця - Вихідні дані

Найменування факторів	План	Факт
Добове виробництво продукції, од.	100	150
Витрата матеріалів на одиницю виробу, кг	15	15
Інтервал постачань, дні	15	14
Коефіцієнт затримки матеріалів	0,50	0,55
Поточний запас, кг	11250	17325

6. За даними таблиці визначити вплив на загальний індекс зміни вартості зробленої продукції факторів продуктивності праці і витрат робочого часу.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	План	Факт	Абсолютні зміни	Коефіцієнт динаміки, %
Вартість зробленої продукції, тис. грн.	25000	22000	-3000	88,0
Відпрацьовано робітниками людино-днів, тис.	10,0	10,5	+0,5	105,0
Середнє денне вироблення, грн. /люд.-день.	2500	2095,24	-404,76	83,8
Середня трудомісткість продукції, люд-днів/ грн.	0,0004	0,000477	+0,00007	119,25

7. За даними попередньої таблиці індексним методом визначити вплив на зміну загальних витрат праці факторів трудомісткості виробництва й обсягів виробництва продукції.

8. За даними таблиці балансовим методом і методом ланцюгових підстановок визначте вплив на загальне відхилення по реалізації товарів різних елементів.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	План	Факт
Запас товарів на початок періоду, тис. грн.	8600	8800
Надходження товарів, тис. грн.	9860	12200
Інше вибуття товарів, тис. грн.	540	610
Запас товарів на кінець періоду, тис. грн.	7600	8400
Разом реалізація товарів, тис. грн.	10320	11990

9. За даними таблиці визначити вплив на зміни обсягів промислової продукції трудових факторів методом ланцюгових підстановок.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	План	Факт
Обсяг продукції, тис. грн.	2803,8	3155,2
Середня облікова чисельність робітників, люд.	900	1000
Середнє число днів, відпрацьованих одним робітником у рік	301	290
Середнє число годин, відпрацьованих одним робітником у день	6,9	6,8
Середнє вироблення продукції на одну відпрацьовану людину-годину, грн.	1,5	1,6

Запитання до самоконтролю:

1. Що розуміють під методом вивчення. Надайте визначення методу економічного аналізу.
2. Назвіть та розкрийте характерні властивості методу економічного аналізу.
3. Визначте умови застосування та сфери використання абсолютних, відносних, середніх величин.
4. Назвіть основні умови використання методу зіставлення.
5. Поясніть, при вирішенні яких завдань аналізу використовують групування.
6. Розкрийте зміст індексного методу та методу ланцюгових підстановок.
7. Розкрийте зміст балансового методу. Наведіть приклади факторних моделей, при яких доцільно його використання.
8. Викладіть алгоритм та умови застосування методів абсолютних та відносних різниць. Їх переваги та недоліки.

Література: /2/, с.10-13; /6/, с.60–76;/4/, с. 29-32, с. 44-69

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

«ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ЗАСОБИ ЇЇ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ»

Мета заняття: вивчення економіко-математичних методів аналізу господарської діяльності та методів її комплексної оцінки, придбання навичок виміру впливу факторів на результативний показник за допомогою економіко-математичних методів та навичок розрахунку узагальнюючих показників оцінки діяльності підприємства.

В результаті виконання практичного заняття студент:

- **повинен знати** класифікації математичних методів та етапи процесу моделювання, умови застосування детермінованого та стохастичного моделювання; методи аналізу кількісного впливу факторів на зміну результативного показника; поняття комплексної оцінки та методи комплексної оцінки господарсько-фінансової діяльності.

- **повинен мати уяву** про основні прийоми моделювання стосовно детермінованих факторних систем; про основні недоліки та переваги різних методів аналізу кількісного впливу факторів на зміну результативного показника; передумови використання засобів комплексної оцінки діяльності підприємств; методи регресійно-кореляційного аналізу оцінки економічних показників;

- **повинен вміти:** визначати вплив факторів за допомогою використання методу диференціального числення, методу додавання нерозкладного залишку, методу зважених кінцевих різниць та логарифмічного методу; надавати комплексну оцінку за допомогою методу сум, методу суми місць, методу коефіцієнтів та геометричної середньої, методу відстаней;

- **повинен мати навички:** розрахунку та аналізу показників, що надають комплексну оцінку діяльності підприємства та визначають вплив факторів на зміни результативного показника.

План заняття

1. Розгляд умов використання математичних методів в економічному аналізі. Економіко-математичне моделювання як спосіб вивчення господарської діяльності.

2. Вивчення методів аналізу кількісного впливу чинників на зміну результативного показника та придбання навичок визначення такого впливу.

3. Розгляд методів комплексної оцінки господарсько-фінансової діяльності та придбання навичок розрахунку узагальнюючих показників діяльності підприємства.

Методичні вказівки

Однією із задач факторного аналізу є моделювання взаємозв'язків між результативними показниками і чинниками, які визначають їх величину.

Модель - умовний образ об'єкту управління.

В економічному аналізі використовуються головним чином математичні моделі.

Процес моделювання можна умовно підрозділити на три етапи:

1. Аналіз теоретичних закономірностей і емпіричних даних про структуру і особливості явища (процесу).
2. Визначення методів, за допомогою яких можна вирішити задачу.
3. Аналіз отриманих результатів.

В факторному аналізі розрізняють моделі детерміновані (функціональні) і стохастичні (кореляційні). Детерміноване моделювання передбачає побудову кінцевої факторної системи для аналізованого показника. Фактори, що включаються в таку систему, повинні бути кількісно вимірні.

В детермінованому моделюванні виділяють невелике число типів кінцевих факторних систем:

1. Адитивні моделі

$$y = \sum_{i=1}^n x_i = x_1 + x_2 + \dots + x_n$$

2. Мультиплікативні моделі

$$y = \prod_{i=1}^n x_i = x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n$$

3. Кратні моделі

$$y = \frac{x_1}{x_2}; \quad y = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{x_{i+1}}; \quad y = \frac{x_1}{\sum_{i=2}^n x_i}; \quad y = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{\sum_{i=1}^m x_i}$$

де y - результативний показник (початкова факторна система);

x_i - фактори.

Стосовно детермінованих факторних систем розрізняють наступні основні прийоми моделювання.

1. Метод подовження факторної системи. Початкова факторна система $y = a_1/a_2$. Якщо a_1 надати у вигляді суми окремих чинників $a_1 = a_{11} + a_{12} + \dots + a_{1n}$, то $y = a_{11}/a_2 + a_{12}/a_2 + \dots + a_{1n}/a_2$, тобто кінцева факторна система має вигляд $y = \sum x_i$

2. Метод розширення факторної системи. Початкова факторна система $y = a_1/a_2$. Якщо і чисельник, і знаменник дробу «розширити» множенням на одне й те ж число, то отримаємо нову факторну систему:

$$y = \frac{a_1 b c d e \dots}{a_2 b c d e \dots} = \frac{a_1}{b} \cdot \frac{b}{c} \cdot \frac{c}{d} \cdot \frac{d}{e} \cdot \frac{e}{a_2} \cdot \dots$$

тобто мультиплікативну модель вигляду $y = \Pi x_i$.

3. Метод скорочення факторної системи. Початкова факторна система $y = a_1/a_2$. Якщо і чисельник, і знаменник дробу розділити на одне й те ж число, то отримаємо нову факторну систему

$$y = \frac{\frac{a_1}{b}}{\frac{a_2}{b}} = \frac{a_{11}}{a_{21}}$$

тобто факторну систему вигляду $y = x_1/x_2$.

Стохастичний аналіз направлений на вивчення непрямих зв'язків, а, отже, він носить допоміжний характер.

Серед методів аналізу кількісного впливу факторів на зміну результативного показника найчастіше використовують:.

Метод диференціального числення.

Розглянемо функцію $z = f(x; y)$. Якщо можливо розрахувати її похідну, то приріст функції можна виразити як

$$\Delta Z = \frac{\partial Z}{\partial x} \Delta x + \frac{\partial Z}{\partial y} \Delta y + o(\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2})$$

Вплив факторів x та y на зміну z визначається в цьому випадку як

$$\Delta Z_x = \frac{\partial Z}{\partial x} \Delta x \quad \text{и} \quad \Delta Z_y = \frac{\partial Z}{\partial y} \Delta y$$

Розглянемо конкретну функцію вигляду $z = x \cdot y$, причому відомі початкові і кінцеві значення факторів і результуючого показника. Вплив факторів на зміну результуючого показника визначається відповідно формулами:

$$\Delta z_x = y_0 \cdot \Delta x \quad \Delta z_y = x_0 \cdot \Delta y$$

Залишковий член в лінійному розкладанні функції $z = x \cdot y$ рівний $\Delta x \cdot \Delta y$.

В математиці так званий нерозкладний залишок просто відкидається. Проте в економічних розрахунках потрібен точний баланс результату і суми впливу всіх чинників. Тому:

$$\Delta z = x_0 \cdot \Delta y + y_0 \cdot \Delta x + \Delta x \cdot \Delta y$$

де Δz - приріст узагальнюючого показника

$\Delta x \Delta y$ - приріст чинників

x_0, y_0 - базисні значення чинників.

Групуючи в цій формулі останню складову з однією з перших, одержуємо два різні варіанти.

Перший варіант:

$$\Delta z = (x_0 + \Delta x) \cdot \Delta y + y_0 \cdot \Delta x = x_1 \cdot \Delta y + y_0 \cdot \Delta x$$

Другий варіант:

$$\Delta z = x_0 \cdot \Delta y + (y_0 + \Delta y) \cdot \Delta x = x_0 \cdot \Delta y + y_1 \cdot \Delta x$$

На практиці звичайно застосовується перший варіант за умови, що x - кількісний чинник, y - якісний.

Метод простого додавання нерозкладного залишку і інтегральний спосіб.

В практиці аналізу почали ділити нерозкладний залишок між двома чинниками порівну.

$$\Delta z_x = \Delta x \cdot y_0 + (\Delta x \cdot \Delta y) / 2, \quad \Delta z_y = \Delta y \cdot x_0 + (\Delta x \cdot \Delta y) / 2$$

При кількості чинників, більше двох, використовуються спеціальні формули (інтегральний спосіб). Наприклад, для системи трьох чинників $z = xuy$

$$\begin{aligned} \Delta z_x &= (y_0 z_1 + y_1 z_0) / 2 + \Delta x \Delta y \Delta p / 3 \\ \Delta z_y &= (x_0 z_1 + x_1 z_0) / 2 + \Delta x \Delta y \Delta p / 3 \\ \Delta z_p &= (y_0 x_1 + y_1 x_0) / 2 + \Delta x \Delta y \Delta p / 3 \end{aligned}$$

Метод зважених кінцевих різниць.

Метод полягає в тому, що величина впливу кожного чинника визначається як по першому, так і по другому порядку підстановки, потім результат усереднюється, що дає єдину відповідь про значення впливу фактора. Опишемо цей метод математично

$$\begin{aligned} \Delta Z'_x &= x_1 y_1 - x_0 y_1 = y_1 \Delta x \\ \Delta Z''_x &= x_1 y_0 - x_0 y_0 = y_0 \Delta x \\ \Delta Z'_y &= x_1 y_1 - x_1 y_0 = x_1 \Delta y \\ \Delta Z''_y &= x_0 y_1 - x_0 y_0 = x_0 \Delta y \\ \Delta Z &= \Delta \overline{Z}_x + \Delta \overline{Z}_y \end{aligned} \quad \begin{aligned} \Delta \overline{Z}_x &= \frac{\Delta Z'_x + \Delta Z''_x}{2} \\ \Delta \overline{Z}_y &= \frac{\Delta Z'_y + \Delta Z''_y}{2} \end{aligned}$$

Метод трудомісткий і ідентичний методу простого додавання нерозкладного залишку.

Логарифмічний метод.

Метод полягає в тому, що відбувається логарифмічно пропорційний розподіл залишку по двох факторах, при цьому не вимагається встановлення черговості дії факторів.

$$\Delta z = \Delta z \frac{\lg \frac{x_1}{x_0}}{\lg \frac{z_1}{z_0}} + \Delta z \frac{\lg \frac{y_1}{y_0}}{\lg \frac{z_1}{z_0}}$$

або

$$\Delta z = \Delta z_x + \Delta z_y = \Delta z k_x + \Delta z k_y \quad (1)$$

де

$$k_x = \frac{\lg \frac{x_1}{x_0}}{\lg \frac{z_1}{z_0}} \quad \text{или} \quad k_y = \frac{\lg \frac{y_1}{y_0}}{\lg \frac{z_1}{z_0}}$$

Вираз (1) для ΔZ є логарифмічним пропорційним розподілом по двох факторах. Метод дозволяє визначити вплив не тільки двох, але і багатьох чинників на зміну результативного показника, не вимагаючи встановлення черговості дії.

Формулу (1) для Δz можна записати інакше:

$$\Delta z = \Delta z_x + \Delta z_y = k \lg \frac{x_1}{x_0} + k \lg \frac{y_1}{y_0} \quad (2)$$

де

$$k = \frac{\Delta z}{\lg \frac{z_1}{z_0}} \quad \text{или} \quad k = \frac{\Delta z}{\lg z_1 - \lg z_0}$$

Наприклад, для мультиплікативної моделі вигляду $z = x \cdot y \cdot p \cdot m$ сумарний приріст результативного показника Δz складе:

$$\Delta z = \Delta z_x + \Delta z_y + \Delta z_p + \Delta z_m = k \lg \frac{x_1}{x_0} + k \lg \frac{y_1}{y_0} + k \lg \frac{p_1}{p_0} + k \lg \frac{m_1}{m_0}$$

В даний час *формула (1)* використовується як класична, що описує логарифмічний метод аналізу. При цьому не має значення, який логарифм використовується (натуральний $\ln$ або десятковий $\lg$).

Основний недолік логарифмічного методу - він не може бути «універсальним», його не можна застосовувати при аналізі будь-якого виду моделей факторних систем. Проте, іноді можливо перейти від аналізу кратних моделей до мультиплікативних, що дає можливість застосувати вказаний метод.

Комплексна оцінка господарської діяльності - це її характеристика, що отримана в результаті одночасного і злагодженого вивчення сукупності показників, що відображають всі (або майже всі) аспекти господарських процесів, і що містить узагальнюючі висновки про результати діяльності об'єкту на основі виявлення якісних і кількісних відмінностей від бази порівняння (плану, нормативів, попередніх періодів і т.д.).

Застосовують різні методи зведення показників в єдиний інтегральний .

1. Метод сум.

Інтегральний показник комплексної оцінки розраховується для кожного виробничого об'єкту по формулі

$$K_j = \sum_{i=1}^n \frac{x_{ij}^\phi}{x_{ij}^0}; \quad i = 1, 2, \dots, n \quad j = 1, 2, \dots, m$$

або

$$K_j = \sum_{i=1}^n \frac{x_{ij}^{\phi}}{x_{ij}^{\max}}$$

де x_{ij}^{ϕ} , x_{ij}^{ϕ} , $x_{ij}^{\max}$ - відповідно фактичне, базисне і максимальне (еталонне) значення і-го показника на j-м виробничому об'єкті.

Тобто

$$K_j = \sum_{i=1}^n a_{ij}; \quad j=1, \dots, m; \quad a_{ij} = \frac{x_{ij}^{\phi}}{x_{ij}^{\max}}$$

2. Метод геометричної середньої.

Також припускає розрахунок коефіцієнтів для оцінюваних показників, таких щоб $0 \leq a_{ij} \leq 1$. За одиницю приймається значення, відповідне найвищому рівню даного показника.

Узагальнююча оцінка виходить у вигляді коефіцієнта:

$$K_j = \left[\prod_{i=1}^n a_{ij} \right]^{\frac{1}{n}}; \quad j=1, \dots, m; \quad a_{ij} = \frac{x_{ij}^{\phi}}{x_{ij}^{\max}}$$

В деяких випадках застосовний метод коефіцієнтів, коли оцінка виходить множенням відповідних коефіцієнтів:

$$K_j = \prod_{i=1}^n a_{ij}; \quad j=1, \dots, m$$

Цей метод практично не відрізняється від методу середній геометричній.

3. Метод суми місць припускає попереднє ранжирування об'єктів по окремих показниках. Кожному показнику відповідає новий параметр S_{ij} , що визначає місце кожного об'єкту серед інших по і-му показнику.

Складається таблиця балів $\{S_{ij}\}$ і на основі цієї матриці розраховується конкретне значення узагальнюючої оцінки:

$$K_j = \sum_{i=1}^n a_{ij} S_{ij}; \quad j=1, \dots, m$$

4. Метод відстаней.

Його основою є облік близькості об'єктів по порівнюваних показниках до об'єкту-еталону. За еталон може бути прийнятий умовний об'єкт з максимальними елементами по всіх показниках

$$x_{i,m+1} = \max_j (x_{ij}); \quad i=1, 2, \dots, n; \quad j=1, 2, \dots, m$$

Розрахунок комплексної оцінки проводиться по формулі евклидової відстані.

$$K_j = \left[\sum_{i=1}^M \left(1 - \frac{x_{ij}}{x_{i,m+1}} \right)^2 \right]^{\frac{1}{2}} = \sqrt{\sum (1 - a_{ij})^2},$$

$$\text{де } a_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{i,m+1}}$$

де k_j - рейтингова оцінка для j -го підприємства (об'єкту).

Упорядкувавши значення k_j за збільшенням, одержуємо комплексне ранжирування об'єктів, причому якнайменше видалений від точки еталона об'єкт одержує щонайвищу оцінку (перше місце). Чим менше k_j тим краще.

Практичні завдання та вправи

1. За даними таблиці 2.1 проаналізувати вплив зміни середньорічної чисельності працівників та їх середньорічного виробітку на зміни валового випуску продукції. Факторний аналіз провести з використанням методу додавання нерозкладного залишку.

2. За даними таблиці 2.1 проаналізувати факторну модель виду

$$ВП = Вд * Д * Ч$$

Факторний аналіз провести з використанням логарифмічного методу. За підсумками рішення задач зробити відповідні висновки та зіставлення одержаних результатів.

3. Визначити вплив факторів на зміну результативного показника логарифмічним методом для факторної моделі вигляду $Z = XY$, якщо дано:

$$\begin{array}{lll} X_0 = 1,4 & Y_0 = 2,5 & Z_0 = 3,50 \\ X_1 = 1,8 & Y_1 = 3,1 & Z_1 = 5,58 \end{array}$$

4. Визначити вплив факторів на зміну результативного показника методом простого додатка нерозкладного залишку для факторної моделі вигляду $Z = XY$, якщо дано:

$$\begin{array}{lll} X_0 = 1,5 & Y_0 = 1,6 & Z_0 = 2,40 \\ X_1 = 2,1 & Y_1 = 2,5 & Z_1 = 5,25 \end{array}$$

5. Визначити вплив факторів на зміну результативного показника логарифмічним методом для факторної моделі вигляду $Z = X/Y$, якщо дано:

$$\begin{array}{lll} X_0 = 7,48 & Y_0 = 3,4 & Z_0 = 2,2 \\ X_1 = 9,25 & Y_1 = 3,7 & Z_1 = 2,5 \end{array}$$

6. Визначити вплив факторів на зміну результативного показника логарифмічним методом для факторної моделі вигляду $Z = XY$, якщо дано:

$$\begin{aligned} X_0 &= 2,1 & Y_0 &= 2,2 & Z_0 &= 4,62 \\ X_1 &= 2,5 & Y_1 &= 2,8 & Z_1 &= 7,00 \end{aligned}$$

7. По наступним даним визначити, чи є форма залежності лінійною, і визначити коефіцієнти рівняння регресії

X_i	18	22	13	20	15	14
Y_i	17,2	20,9	11,6	18,7	14,1	12,9

8. Методом середньої арифметичної визначити коефіцієнти регресії рівняння вигляду $Y = ax^2 + bx + c$ для наступних вихідних даних:

X_i	2	3	4	2,5	4,5	3,5	5	5,5	7	6,5	6	7,5
Y_i	17	30	48	23	59	38	70	83	128	112	97	145

9. Визначте інтегральний показник оцінки результатів господарської діяльності підприємств за різними методами за даними таблиці та зробіть їх порівняльну оцінку.

Таблиця – Показники для рейтингової оцінки діяльності підприємств.

№№	Показники			
	Рентабельність продажів, %	Коефіцієнт обігу, об/рік	Фондоємність, грн. /грн.	Продуктивність праці, од. / люд. - зм.
1	21	9,2	0,54	12,25
2	16	8,3	0,47	18,31
3	19	10,1	0,50	17,72
4	23	9,9	0,61	16,35

10. Здійснити рейтингову оцінку об'єктів методом відстаней по наступним даним:

Показники \ Об'єкти	1	2	3
Продуктивність праці на вихід, нат. од. /люд.-зм.	1,18	2,02	1,25
Фондовіддача, грн./грн.	1,74	1,65	1,82
Тривалість обігу, дні	10,11	11,25	12,96
Собівартість, грн. /т	45,11	36,62	50,09

11. Здійснити рейтингову оцінку об'єктів методом відстаней по наступним даним:

Показники \ Об'єкти	1	2	3
Фондоємність, грн./ грн.	0,52	0,45	0,66
Прибуток, тис. грн.	320	610	455
Собівартість, грн./ нат. од.	55,11	62,20	49,31

Тести

1. Методи математичної статистики використовуються в економічному аналізі:

- У економічних розрахунках при обґрунтуванні потреб у ресурсах.
- При оцінці напруженості планових завдань і визначенні груп ресурсів, що лімітують.
- При вивченні економічних явищ як складних систем із погляду законів управління.
- При вивченні взаємозв'язків явищ із метою виявлення резервів виробництва і побудови прогнозних моделей показників.

2. До групи точних математичних методів, використовуваних в економічному аналізі, відносять методи:

- Алгоритм яких дозволяє одержати єдине рішення по заданому критерію
- Алгоритм яких дозволяє одержати множину рішень, але по визначеному заданому критерію.
- Алгоритм яких дозволяє одержати єдине рішення по заданому критерію або без нього.

3. Остаточним критерієм якості економіко-математичної моделі є:

- Простота здійснення прогнозу по запропонованій моделі.
- Відповідність результатів і висновків реальним умовам і економічній змістовності отриманих оцінок.
- Збіг (близькість) реальних даних і даних отриманих при іспиті моделі.
- Можливість здійснення розрахунків із використанням обчислювальної техніки, точність оцінок, облік моделлю умови обмеженості ресурсів.

4. Передумовами детермінованого моделювання є:

- Можливість скласти сукупність спостережень.
- Можливість побудови тотожного перетворення вихідної формули показника.
- Наявність методів, що дозволяють виявити кількісні параметри зв'язків економічних показників.
- Відповідність використовуваних математичних засобів сутності розглянутого явища.

а. Можливість скласти сукупність спостережень; наявність методів, що ляють виявити кількісні параметри зв'язків економічних показників.

в. Можливість кількісного виміру показників, що входять у факторну систему.

6. Мультиплікативна модель характеризується наступною формулою:

$$\text{B. } y = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{\sum_{i=1}^m X_i};$$

$$\Gamma. \quad y = \Pi X_i$$

$$\Delta Z_y = X_0 * \Delta Y;$$

$$\Delta Z_v = X_0 * \Delta Y;$$

$$\Delta Z_y = X_0 * \Delta Y + \Delta X \Delta Y / 2;$$

$$\Delta Z_y = K^* \text{Lg} (Y_1 / Y_0).$$

8. Якщо при використанні факторних моделей застосовується зменшення вигляду $y=(a_1bcd...)/(a_2bcd...)$, то використовується наступний тип моделювання:

в. Метод скорочення факторної системи.

$$\Delta Z_v = X_0 * \Delta Y;$$

$$\Delta Z_v = LgX_0 * \Delta Y;$$

$$\Delta Z_v = X_0 * \Delta Y + \Delta X \Delta Y / 2;$$

$$\Delta Z_y = K^* \text{Lg} (Y_1 / Y_0).$$

10. Основним недоліком логарифмічного методу, застосовуваного при аналізі впливу чинників на зміну результативного показника, є:

- а. Непропорційний розподіл впливу по вихідних чинниках.
- б. Наявність погрішностей при розрахунках по цьому методі.
- в. Неможливість застосування при аналізі будь-якого виду моделей факторних систем.

г. Труднощі розрахунків по даному методі.

11. Побудова стохастичної моделі припускає використання:

- а. Методів математичного програмування.
- б. Евристичних методів.
- в. Методів дослідження операцій.
- г. Кореляційно-регресійних методів.

12. Розрахунок інтегрального показника оцінки господарської діяльності по методу відстаней робиться за формулою:

а. $K_j = \sum (X_{фij} / X_{бij})$; б. $K_j = \Pi a_{ij}$;

в. $K_j = \sqrt{\sum (1 - a_{ij})^2}$; г. $K_j = \left[\frac{\sum a_{ij}}{n} \right]^{\frac{1}{n}}$.

Запитання до самоконтролю:

1. Надайте загальну характеристику математичних засобів аналізу та визначте основні вимоги до економічного аналізу, що обумовлені застосуванням математичних засобів.

2. Розкрийте основні етапи економіко-математичного моделювання.

3. Наведіть характеристику основних типів детермінованих факторних систем та основних прийомів їх моделювання.

4. Розкрийте сутність стохастичного моделювання факторних систем. Охарактеризуйте передумови стохастичного моделювання.

5. Розкрийте сутність методу диференціального числення впливу факторів на зміну результативного показника.

6. Розкрийте сутність методу простого додавання нерозкладного залишку та методу зважених кінцевих різниць. Їх недоліки.

7. Розкрийте сутність логарифмічного методу визначення впливу факторів на зміну результативного показника. Його недоліки та переваги.

8. Визначте сутність комплексної оцінки діяльності підприємств. Дайте характеристику методу сум, геометричної середньої та коефіцієнтів.

9. Дайте характеристику засобам розрахунку інтегрального показника комплексної оцінки діяльності підприємств методами суми місць та відстаней.

Література: /2/, с.14-22; /3/, с.72-81, с.88-110; /6/, с.98-148.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4 «ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»

Мета заняття: засвоєння методики проведення техніко-економічного аналізу діяльності підприємства.

В результаті виконання практичного заняття студент:

- **повинен знати** показники організаційно-технічного рівня виробництва та якості продукції та методику їх аналізу, напрями та показники аналізу обсягу виробництва продукції, напрями та показники аналізу використання основних та обігових фондів підприємства, основи аналізу використання праці та заробітної плати, основні положення аналізу собівартості продукції та використання авансованих виробничих фондів;

- **повинен мати уяву** про відмінність показників економічної ефективності підвищення організаційно-технічного рівня і показників самого рівня; основні завдання аналізу за різними напрямками діяльності підприємства; поняття нормативно-чистої продукції; основи маржинального аналізу .

- **повинен вміти:** визначати ступінь виконання плану за загальним обсягом продукції та з урахуванням структури та номенклатури продукції, проводити факторний аналіз використання основних та обігових фондів підприємства, визначати абсолютні та відносні відхилення фонду оплати праці та відносне вивільнення чисельності працівників; розраховувати та аналізувати показники, що характеризують поточні витрати підприємства, проводити аналіз використання авансованих виробничих фондів;

- **повинен мати навички:** розрахунку та аналізу показників, що характеризують діяльність підприємства за різними напрямками.

План заняття

1. Розгляд основних положень аналізу організаційно-технічного рівня виробництва і якості продукції.

2. Визначення основних показників для аналізу обсягу виробництва продукції.

3. Проведення аналізу використання основних фондів і матеріаломісткості продукції.

4. Розрахунок та аналіз показників використання праці і заробітної плати.

5. Визначення показників для аналізу собівартості продукції.

6. Визначення та аналіз показників використання авансованих виробничих фондів.

Методичні вказівки

Технічні, організаційні, зовнішньоекономічні, соціальні і природні умови господарської діяльності є чинниками підвищення економічної ефективності виробництва.

Слід розрізняти **показники економічної ефективності підвищення організаційно-технічного рівня** і **показники самого рівня**, тобто стану техніки, технології, організації виробництва і управління.

Показники **організаційно-технічного рівня** можна підрозділити на три групи:

1. Показники науково-технічного рівня виробництва.
2. Показники рівня організації виробництва і праці.
3. Показники рівня управління господарською діяльністю, поза виробничою сферою.

Основними задачами економічного аналізу обсягу виробництва і реалізації продукції є:

- оцінка ступеня виконання плану і динаміки по основних показниках обсягу, структури й якості продукції;
- перевірка збалансованості та оптимальності планів;
- визначення впливу чинників на показники обсягу виробництва і реалізації продукції;
- виявлення внутрішньогосподарчих резервів збільшення випуску і реалізації продукції;
- розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Аналіз починається з оцінки виконання плану за обсягом виробництва, потім вивчається динаміка випуску і реалізації, розраховуються базисні і ланцюгові темпи зростання й приросту (див. табл. 4.1).

Таблиця 4.1- Оцінка виконання плану

Рік	Нормативно-чиста продукція								
	План, тис. грош. од.		Факт, тис. грош. од.		Виконання плану %		Темп зростання %		
	з початку періоду	за рік	з початку періоду	за рік	з початку періоду	за рік	план	факт	відхилення
Базовий									
1-й									
2-й									
.									

Після оцінки виконання плану за обсягом виробництва переходять до **аналізу виробництва продукції по номенклатурі й структурі**.

Для оцінки виконання державного замовлення і договорів по номенклатурі розраховують **коефіцієнт асортиментності**. Для цього фактичний випуск продукції по кожній позиції в натуральному і вартісному виразі порівнюється з договором за місяць, наростаючим підсумком з початку року або за рік. В облік виконання плану приймається фактичний випуск в межах плану. Зараховані обсяги по номенклатурних позиціях підсумовуються по підприємству в цілому і за допомогою відношення отриманого результату до планового обсягу обчислюється відсоток виконання плану по номенклатурі (коефіцієнт асортиментності):

$$K_a = \left(\frac{\sum_{i=1}^n q_2 \cdot p_0}{\sum_{i=1}^n q_0 \cdot p_0} \right) \cdot 100 \quad \text{или}$$

$$K_a = \left(\frac{\sum_{i=1}^n q_2 \cdot \text{НЧП}}{\sum_{i=1}^n q_0 \cdot \text{НЧП}} \right) \cdot 100$$

де q_0, q_2 - кількість продукції в натуральному виразі по кожній номенклатурній позиції відповідно договору (плану) і фактично в межах плану
 p_0 , НЧП - відповідно зіставна оптова ціна і норматив чистої продукції одиниці номенклатурної позиції
 n - кількість номенклатурних позицій.

Для **оцінки виконання плану по структурі** найпоширенішим є спосіб, при якому фактичний обсяг продукції по кожній номенклатурній позиції у вартісному виразі зіставляється з фактичним обсягом при плановій структурі й в облік виконання плану приймається менша з цих величин. Фактичний обсяг продукції при плановій структурі визначається множенням фактичного загального обсягу продукції на планову питому вагу кожної номенклатурної позиції. Враховані обсяги підсумовуються по всіх номенклатурних позиціях і відношенням отриманого результату до фактичного загального обсягу продукції визначається відсоток виконання плану по структурі.

Задачами аналізу використання засобів праці на підприємствах є:

- ◆ вивчення складу і динаміки основних фондів, технічного стану і темпів оновлення активної їх частини, технічного переозброєння і реконструкції підприємства, упровадження нової техніки і модернізації;
- ◆ визначення показників використання виробничої потужності і основних виробничих фондів (фондовіддачі і фондомісткості), а також чинників, що впливають на них;
- ◆ виявлення впливу використання засобів праці на обсяг виробництва, собівартість продукції і інші показники;
- ◆ встановлення ступеня ефективності застосування засобів праці, характеристика екстенсивності і інтенсивності роботи найважливіших груп устаткування.

Відносна економія основних фондів розраховується по формулі

$$\pm E_{ov\phi} = OV\Phi_1 - OV\Phi_0 \times I_{en},$$

де $OV\Phi_0$, $OV\Phi_1$ – відповідно середньорічна вартість ОВФ в базисному і звітному періодах, тис. грош. од.;

I_{en} – індекс обсягу виробництва продукції.

Однією з найтипівіших в економічному аналізі є задача визначення впливу використання виробничих фондів на обсяг продукції, собівартість і т.п. За базу порівняння може бути прийнятий попередній період або план на аналізований період. Вплив простіше всього визначати двома методами: методом ланцюгових підстановок або методом простого додавання нерозкладного залишку. За першим методом, наприклад, вплив визначається наступним способом:

а) вплив зміни величини фондів

$$\Delta N_F = \Phi_{\phi_0} \cdot \Delta F$$

б) вплив зміни фондоддачі

$$\Delta N_{\phi_0} = \Delta \Phi_{\phi} \cdot F_1$$

Задачами аналізу використання предметів праці є:

- визначення рівня забезпеченості підприємства необхідними матеріальними ресурсами;
- виявлення наднормативних або дефіцитних видів матеріальних цінностей;
- встановлення ступеня ритмічності поставок, а також їх обсягу, комплектності, якості, сортності;
- встановлення обґрунтованості і з'ясування своєчасності укладання договорів на поставки засобів виробництва;
- розрахунок транспортно-заготовчих витрат;
- вивчення ефективності і раціональності використання матеріальних ресурсів у виробництві;
- виявлення втрат унаслідок замін матеріалів і простоїв устаткування та робітників через відсутність матеріалів;
- оцінка впливу організації матеріально-технічного постачання і використання матеріальних ресурсів на обсяг випуску і собівартість продукції і т.д.

Про ефективність використання матеріальних ресурсів судять по наступних показниках:

- динаміці матеріальних витрат (без амортизації) на 1 грн. продукції;
- відносної економії матеріальних витрат (без амортизації);
- витраті найважливіших видів матеріальних ресурсів в натуральному виразі на 1 млн. грн. продукції;

- відношенню темпів приросту матеріальних витрат (без амортизації) до темпів приросту продукції.

В основні задачі аналізу використання праці і заробітної плати входять:

В області використання робочої сили:

- дослідження її чисельності, складу, структури, рівня кваліфікації;
- перевірка даних про використання робочого часу і розробка необхідних заходів щодо досягнення кращих результатів;
- вивчення форм, динаміки і причин руху робочої сили, дисципліни праці;
- аналіз впливу чисельності працюючих на динаміку продукції.

В області продуктивності праці:

- встановлення рівня продуктивності праці по підприємству в цілому і окремим підрозділам, зіставлення отриманих даних з даними попередніх періодів або з кращими аналогічними;
- визначення інтенсивних і екстенсивних чинників зростання продуктивності праці та розрахунок впливу чинників;
- дослідження якості норм виробітку, їх виконання і впливу на зростання ПП;
- виявлення резервів зростання ПП і розрахунок їх впливу на динаміку основних показників випуску продукції.

В області оплати праці:

- перевірка ступеня обґрунтованості вживаних форм і систем оплати праці;
- визначення розмірів і динаміки середньої заробітної плати по категоріях трудящих;
- виявлення впливу відхилень в чисельності працівників і в середній зарплаті на витрату фонду зарплати;
- дослідження темпів зростання зарплати, їх співвідношення з темпами зростання продуктивності праці і т.д.

При аналізі використання ФЗП визначають абсолютне і відносне відхилення фактичної його величини від планової:

$$\Delta \Phi ЗП_{абс} = \Phi ЗП_1 - \Phi ЗП_0.$$

$$\Delta \Phi ЗП'_{відн} = \Phi ЗП_1 - \Phi ЗП_0 \times I_{ен}$$

де $\Phi ЗП_1$, $\Phi ЗП_0$ – фонд оплати праці відповідно в базисному і звітному періодах, тис. грн.

$I_{ен}$ – індекс обсягу випуску продукції.

Проте слід враховувати, що коректуватися на зміну обсягу випуску продукції повинна тільки змінна частина ФЗП, постійна частина оплати праці не змінюється. При розрахунку відносної економії ФЗП можна використовувати коефіцієнт змінних виплат, який відображає питому вагу змінної зарплати в загальному фонді. Тоді коефіцієнт коректування (змінних виплат) покаже, на яку

частку відсотка слід збільшувати плановий ФЗП за кожний відсоток перевиконання плану по випуску продукції

$$K_k = 1 + \frac{\Delta N\% \times K_n}{100},$$

де K_k – коефіцієнт коректування

K_n – коефіцієнт змінних виплат

$\Delta N\%$ - приріст обсягу випуску продукції %

Тоді відносне відхилення ФЗП, що враховує режим економії в оплаті праці (коефіцієнт змінних виплат) складе:

$$\Delta \Phi ЗП''_{відн} = \Phi ЗП_1 - \Phi ЗП_0 \times K_k$$

Задачами аналізу собівартості продукції є:

- оцінка обґрунтованості і напруженості плану по собівартості продукції, витратам виробництва і обігу на основі аналізу поведінки витрат;
- встановлення динаміки і ступеня виконання плану по собівартості;
- визначення чинників, що вплинули на зміну собівартості, визначення величини та причин відхилення фактичних витрат від планових;
- аналіз собівартості окремих видів продукції;
- виявлення резервів подальшого зниження собівартості продукції.

Динаміка собівартості різномірної продукції (її зменшення або збільшення) краще характеризується показником зниження собівартості порівнянної продукції (робіт, послуг). Він являє підсумовувану по всіх видах продукції загальну економію, віднесену до всієї собівартості цієї ж продукції в базисному році та виражену у відсотках.

$$\Delta C_{ср} = \frac{\sum E_{відн}}{C_{б}} * 100 = \frac{E_{відн}^{оф} + E_{відн}^{мат} + \dots}{C_{б}} * 100$$

Важливим розділом управління собівартістю продукції є аналіз взаємозв'язку собівартості, обсягу продажів і прибутку.

Маржинальний аналіз або метод прямого обчислення собівартості (директ-костинг) заснований на відніманні з продажною виручки змінних витрат і визначенні граничного прибутку (маржинального доходу, валової маржі), який відрізняється від реального прибутку на суму постійних витрат.

Маржинальний аналіз дає можливість визначити **поріг рентабельності товару** (суму виручки, необхідної для покриття постійних витрат) або **точку беззбитковості**. Поріг рентабельності, виражений у вартісних одиницях вимірювання складає **безприбутковий оборот**

$$O_6 = ПР = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Частка маржинального доходу у валовій виручці}}, \text{ грн.}$$

$$ТБ = ПР = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Валова маржа на одиницю товару}}, \text{ нат. од.}$$

$$МД = П + S_{пост} = ВР - S_{зм}$$

де $Об$ – безприбутковий оборот, грош. од.,

$ПР$ – поріг рентабельності, грош. од.,

$ТБ$ – точка беззбитковості, од.,

$МД$ – маржинальний дохід, грош. од.,

$П$ – прибуток, грош. од.,

$S_{пост}$ – загальна величина постійних витрат підприємства, грош. од.,

$S_{зм}$ – загальна величина змінних витрат підприємства, грош. од.,

$ВР$ – виручка від реалізації, грош. од.

Якщо поріг рентабельності склав, наприклад, 85 одиниць продукції, то даний товар почав брати участь своїм прибутком в покритті постійних витрат підприємства, починаючи з 85 шт.

Валова маржа (маржинальний дохід) на одиницю товару визначається діленням маржинального доходу (в грош. од.) на кількість виробленого товару (в нат. од.). Цей показник **називають також ставкою маржинального доходу**

$$d_m = p - z_{зм}$$

де p – ціна одиниці продукції, грош. од./од.

$z_{зм}$ – змінні витрати на одиницю продукції, грош. од./ од.

Якщо відомі кількість проданої продукції та ставка маржинального доходу в ціні за одиницю продукції, то прибуток можна визначити по формулі

$$П = q * d_m - S_{пост}$$

де q – кількість продукції, од.

При визначенні суми прибутку часто використовується виручка від реалізації і питома вага маржинального доходу в ній

$$МД_y = \frac{МД}{ВР} = \frac{q(p - z_{зм})}{q * p} = \frac{p - z_{зм}}{p} = \frac{d_m}{p}$$

$$МД = ВР * МД_y$$

$$П = ВР * МД_y - S_{пост}$$

Авансована сума виробничих фондів - це сума, яка забезпечує одночасне перебування виробничих фондів у всіх своїх натуральних формах і на всіх стадіях господарської діяльності.

Випуск продукції з якнайменшими витратами виробничих фондів - це з одного боку проблема зниження собівартості продукції. Показниками, що відображають зниження собівартості продукції, є: рівень рентабельності одного обороту виробничих фондів або рівень рентабельності продажів (відношення прибутку до виручки від реалізації), витрати на 1 грн. реалізованої товарної продукції і ін.

З другого боку реалізація певного обсягу продукції з меншою кількістю авансованих виробничих фондів цілком самостійна проблема економіки підприємства. Показником, що відображає випуск продукції з меншою кількістю фондів, є загальна фондovіддача виробничих фондів або авансованого капіталу.

Названі показники безпосередньо впливають на рівень рентабельності підприємства (капіталу):

$$R_K = \frac{\Pi}{BP} * \frac{BP}{\Sigma K} = R_{np} * K_{об}$$

де R_K – рентабельність капіталу, %,

ΣK – величина авансованого капіталу, грош. од.,

R_{np} – рентабельність продажів %

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності капіталу (фондовіддача авансованого капіталу), грн./грн.

Практичні завдання та вправи

1. На основі даних таблиці, що наведено нижче оцінити рівень виконання плану і порівняти фактично досягнуті темпи росту обсягів виробництва з передбаченими планом.

Таблиця – Вихідні дані для аналізу виконання плану обсягу виробництва

Рік	План, тис. грн.	Факт, тис. грн.	План, тис. грн.	Факт, тис. грн.	План, тис. грн.	Факт, тис. грн.
	1 варіант		2 варіант		3 варіант	
Базовий	5130	5130	4980	4980	6050	6050
1-й	5385	5480	5020	5150	6130	6230
2-й	5660	5804	5231	5300	6290	6400
і т.д.						

Аналіз показників провести за формою нижче наведеної таблиці:

Таблиця - Оцінка виконання плану

Рік	План, тис. грн.		Факт, тис. грн.		Виконання плану, %		Темп росту %	
	3 початку періоду	За рік	3 початку періоду	За рік	3 початку періоду	За рік	План	Факт
1	2	3	4	5	6	7	8	9

2. За вихідними даними оцінити виконання плану за структурою й асортиментом. Форма аналітичної таблиці й вихідні дані для оцінки виконання плану наведені в таблиці нижче. Зробіть необхідні висновки

Таблиця - Оцінка виконання плану за асортиментом та структурою

Продукція	Ціна, грн./од.	План		Факт			Зараховується у виконання плану	
		Кіл-сть	Вартість, тис. грн	Кіл-сть	Вартість, тис. грн..		За асортим.	За структурою
					при факт. структурі	при план. структурі		
Виріб А	24	0.35	8.4	0.31	7.44			
Виріб В	53	0.42	22.26	0.53	28.09			
Виріб С	46	0.25	11.5	0.28	12.88			
Інші вироби	х	х	8.54	х	9.09			
Усього			50.7		57.5			

3. За даними нижче наведеної таблиці проаналізуйте виконання плану за номенклатурою та структурою. Зробіть необхідні висновки

Таблиця – Вихідні дані

Продукція	Ціна одиниці, грн.	План		Факт	
		кіл-сть, тис.шт.	вартість, тис. грн.	кіл-сть, тис.шт.	вартість, тис. грн.
Виріб А	430	0,42	180,6	0,40	172
Виріб Б	1170	0,37	432,9	0,42	491,4
Виріб В	530	0,34	180,2	0,30	159,0
Виріб Г	150	0,53	79,5	0,60	90,0
Інша продукція			26,8		12,6
Усього			900,0		925,0

4. За даними нижче наведеної таблиці проаналізуйте виконання плану за номенклатурою та структурою. Зробіть необхідні висновки

Таблиця – Вихідні дані

Продукція	Ціна одиниці, грн.	План		Факт	
		кіл-сть, тис.шт.	вартість, тис. грн.	кіл-сть, тис.шт.	вартість, тис. грн.
Виріб А	43	0,25	10,75	0,23	9,89
Виріб Б	90	0,33	29,70	0,38	34,20
Виріб В	51	0,41	20,91	0,49	24,99
Усього			61,36		69,08

5. За даними таблиці надайте оцінку ефективності використання предметів праці і визначте вплив зміни матеріаловіддачі на обсяг виробництва.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	План	Факт	Відхилення	Темп росту, %
Продукція, тис. грн.	51340	53852	+2512	104,9
Витрати предметів праці, тис. грн.	23450	23980	+530	102,3
Матеріаловіддача, грн./грн.	2,1893	2,2457	+0,0564	102,6

6. За даними таблиці надайте оцінку впливу використання засобів праці на обсяг продукції.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	План	Факт	Відхилення
Обсяг виробництва, тис. грн.	36000	36360	+360
Середня вартість основних фондів, тис. грн.	32579	33187	+608
Фондовіддача, грн./грн.	1,1050	1,0956	-0,0094

7. Визначите відносну економію основних фондів за даними нижче наведеної таблиці, а також зробіть факторний аналіз, використовуючи наступні моделі

$$N = F * \Phi_{\text{од}} = \Pi * K = \Pi_q * Ч * K = \Pi_q * \sum Ч$$

Виявіть вплив екстенсивних і інтенсивних факторів використання виробничих фондів на зміну обсягів виробництва продукції та оцініть, на яку суму можна збільшити обсяг виробництва, при поліпшенні використання устаткування.

Таблиця – Вихідні дані

Показники	Умов. позн.	План	Факт	Відхилення
Обсяг виробництва, тис. грн.	N	36000	36360	+360
Середня вартість основних фондів, тис. грн.	F	32579	33187	+608
Число одиниць устаткування, шт.	K	1016	1035	+19
Продуктивність одиниці устаткування, грн.	П.	35433	35130	-303
Годинна продуктивність устаткування, грн.	Пч	8.5773	8.5558	-0.0215
Фондовіддача на 1 грн. вартості основних фондів	Фотд	1.105	1.0956	-0.0094
Відпрацьовано годин одиницею устаткування за рік	Ч	4131	4106	-25
Відпрацьовано годин всім устаткуванням за рік, тис.	$\Sigma\text{Ч}$	4197.1	4249.7	+52.6

Розрахунок впливу факторів на обсяг продукції слід проводити за формою наступної таблиці.

Таблиця - Розрахунок впливу факторів на обсяг продукції

Фактор	Розрахунок	Сума, тис. грн.
1	2	3
1.Зміна вартості основних фондів	$\Delta N_F = \Delta F * \Phi_{отд\ 0}$	
2.Зміна фондовіддачі	$\Delta N_{\Phi_{отд}} = \Delta \Phi_{отд} * F_1$	
Усього		
3. Зміна парку устаткування	$\Delta N_k = \Delta k * П_o$	
4. Зміна продуктивності устаткування у тому числі за рахунок:	$\Delta N_n = \Delta П * \kappa_1$	
- зміни використання в часі	$\Delta N_{П}^1 = \Delta П_{\text{ч}} * K_1 =$ $= \Delta Ч * П_{\text{ч}0} * K_1$	
- зміни використання по потужності	$\Delta N_{П}^2 = \Delta П_{П_{\text{ч}}} * K_1 =$ $= \Delta П_{\text{ч}} * Ч_1 * K_1 =$ $= \Delta П_{\text{ч}} \sum Ч_1$	
Усього за рахунок зміни факторів		
Допоміжні розрахунки:		
Зміна продуктивності устаткування за рахунок		
- зміни використання в часі	$\Delta П_{\text{ч}} = \Delta Ч * П_{\text{ч}0}$	
- зміни використання по потужності	$\Delta П_{П_{\text{ч}}} = \Delta П_{\text{ч}} * Ч_1$	

8. За даними таблиці визначте вплив використання устаткування (у тому числі за часом і потужністю) на обсяг продукції.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	План	Факт	Відхилення
Обсяг виробництва, тис. грн.	36000	36360	+360
Продуктивність одиниці устаткування, грн.	35433	35130	-303
Число одиниць устаткування	1016	1035	+19
Годинна продуктивність устаткування, грн.	8,5773	8,5558	-0,0215
Відпрацьовано годин одиницею устаткування за рік	4131	4106	-25
Відпрацьовано годин всім устаткуванням за рік, тис.	4197,1	4249,7	+52,6

9. За даними таблиці визначте вплив зміни факторів на обсяг виробництва і відносну економію чисельності за рахунок росту продуктивності праці.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	План	Факт	Відхилення	Темп росту, %
Продукція, тис. грн.	21409	22287	+878	104,1
Середньорічна чисельність ПВП, люд.	4875	4917	+42	100,9
Середньорічне вироблення продукції на 1-го працюючого, тис. грн.	4,392	4,533	+0,141	103,2

10. За даними таблиці 2.1 проаналізуйте використання фонду робочого часу. З цією метою визначте цілодобові та внутрішньозмінні надпланові утрати робочого часу. Зробіть висновки.

11. За даними таблиці надайте оцінку ефективності використання засобів на оплату праці, якщо коефіцієнт змінних виплат складає 0.5.

Таблиця - Вихідні дані

Показники	База	Факт	Відхилення, %
Продукція, тис. грош. од.	79700	83610	104,9
Чисельність ПВП, люд.	381	382	100,3
Оплата праці з нарахуваннями, грош. од.	9628	9894	102,8

12. Визначте абсолютні та відносні відхилення з фонду оплати праці та оцініть ефективність використання засобів на оплату праці, якщо коефіцієнт перемінних виплат складає 0,6. Зробіть висновки. Вихідні дані подані в таблиці.

Таблиця 1- Вихідні дані

Показники	План	Факт
Продукція, тис. грош. од.	69300	71726
Чисельність виробничо-промислового персоналу, чол.	350	354
Оплата праці з нарахуваннями, грош. од.	89650	91620

13. По нижчеподаним даним (грош. од.) визначте маржинальний доход: обсяг реалізації – 1500, перемінні витрати – 1000, постійні витрати – 300, чистий доход - 200.

14. По нижчеподаним даним визначте критичні оцінки, використовуючи метод маржинального аналізу: обсяг виробництва - 100 шт., ціна за одиницю продукції - 15 грош. од., валові постійні витрати - 300 грош. од., питомі перемінні витрати - 10 грош. од.

15. Визначте величину обсягу продажів, що дає рівний прибуток по варіантах виробництва, якщо валові постійні витрати по двох варіантах відповідно складають 300 і 400 грош. од., а маржинальний доход на одиницю виробу по варіантах відповідно 5 і 6 грош. од.

16. Визначте величину обсягів продажів, що дають однаковий прибуток за варіантами виробництва, якщо загальна величина постійних витрат по варіантам дорівнює відповідно 820 та 700 тис. грн., ціна – 92 грн./од. та 75 грн./од., середні змінні витрати – 81 грн./од. та 70 грн./од. Розрахуйте суму прибутку, одержаного при цій умові. Обґрунтуйте розрахункову формулу.

17. Визначте абсолютну і відносну потребу в додаткових оборотних коштах, якщо відомо, що обсяг реалізації за планом 20 млн. грн., фактично - 21 млн. грн. Тривалість обороту за планом 27 днів, фактично - 30 днів.

18. Планом підприємства передбачене збільшення обсягу виробництва на 10%. У звітному році потреба підприємства в оборотних коштах склала 1,3 млн. грн. Тривалість обігу за планом повинна знизиться з 25 до 23 днів. Визначте показники ефективності використання оборотних коштів у звітному і плановому році, їх абсолютне і відносне вивільнення або нестачу.

Тести

1. До показників науково-технічного рівня виробництва відносяться:

- а. Показники якості продукції, прогресивності застосовуваної техніки і технології, показники економічної ефективності заходів щодо впровадження нової техніки.
- б. Показники якості продукції, прогресивності застосовуваної техніки і технології, показники ритмічності і спеціалізації виробництва.
- в. Показники виробничої структури підприємства, показники ступеня механізації виробництва і впровадження нової техніки.
- г. Показники виробничої структури і структури органів управління підприємством, показники зовнішньоекономічних зв'язків, показники спеціалізації і кооперування виробництва.

2. Вплив поліпшення якості продукції на підвищення ефективності виробництва можна оцінити:

- а. Прямим рахунком на основі різниці в ціні виробів підвищеної якості в порівнянні з ціною виробу більш низької якості.
- б. Для однорідної продукції прямим рахунком на основі різниці в ціні виробів підвищеної якості в порівнянні з ціною виробу більш низької якості; для продукції, що має розподіл по сортах - на основі середньозваженої ціни.
- в. На основі середньозваженої ціни, що враховує розподіл по сортах і інших градаціях якості.
- г. Зіставленням фізичних обсягів виробництва продукції більш низького і більш високої якості.

3. Величину нормативу чистої продукції визначають:

- а. Виключенням з оптової ціни підприємства матеріальних витрат.
- б. Вирахуванням із вартості товарної продукції величини матеріальних витрат.
- в. Вирахуванням з оптової ціни підприємства матеріальних витрат, крім амортизаційних відрахувань.
- г. Вирахуванням із вартості валової продукції амортизаційних відрахувань.

4. Відсоток виконання плану за структурою продукції визначається:

- а. Діленням сумарного фактичного обсягу продукції при плановій структурі на фактичний загальний обсяг продукції.
- б. Діленням сумарного фактичного обсягу продукції при плановій структурі на плановий обсяг продукції.
- в. Діленням планового обсягу на сумарний фактичний обсяг продукції при плановій структурі.
- г. Немає вірної відповіді.

5. До задач аналізу використання засобів праці на підприємствах можна віднести:

а. Вивчення динаміки основних і оборотних фондів підприємства, визначення показників ефективності їхнього використання .

б. Вивчення динаміки основних фондів підприємства, виявлення впливу використання засобів праці на собівартість продукції, встановлення ефективності застосування основних фондів.

в. Визначення виробничої потужності підприємства й аналіз її використання, встановлення ефективності використання засобів праці.

г. Визначення та аналіз показників оборотності капіталу підприємства, вивчення динаміки основних фондів, оцінка показників фондо- і матеріалоемності.

6. На розмір фондівіддачі основних фондів впливають:

а. Виробіток за годину на 1 грош. од. вартості діючого устаткування.

б. Вартість витрачених предметів праці.

в. Чисельність працівників, що обслуговують устаткування.

г. Середня норма амортизації.

7. Показник технічної озброєності праці розраховується:

а. Відношенням середньої вартості основних виробничих фондів до середньої облікової чисельності працівників.

б. Відношенням середньої вартості активної частини основних фондів до середньої облікової чисельності працівників.

в. Відношенням вартості реалізованої продукції до середньої вартості активної частини основних фондів.

г. Відношенням середньої вартості активної частини основних фондів до числа відпрацьованих годин виробничими працівниками.

8. Раціональним вважається співвідношення, при якому:

а. Темпи росту продуктивності праці випереджають темпи росту фондо- і технічної озброєності.

б. Темпи росту фондоозброєності випереджають темпи росту продуктивності праці.

в. Темпи росту продуктивності праці і темпи росту фондоозброєності приблизно рівні.

г. Темпи росту продуктивності вище, ніж темпи росту фондоозброєності, але нижче темпів росту технічної озброєності.

9. До задач аналізу використання предметів праці на підприємствах можна віднести:

а. Визначення рівня забезпеченості підприємства необхідними матеріальними ресурсами, виявлення зайвого і непотрібного устаткування.

б. Вивчення динаміки основних і оборотних фондів підприємства, визначення показників ефективності їхнього використання .

в. Виявлення утрат внаслідок заміни матеріалів і простоїв устаткування через відсутність матеріалів.

г. Виявлення й аналіз показників оборотності капіталу підприємства, вивчення динаміки оборотних коштів, оцінка показників фондо- і матеріалоємності.

10. Про ефективність використання матеріальних ресурсів судять по показниках:

- а. Динаміці амортизації на 1 грн. продукції.
- б. Темпам приросту продукції.
- в. Темпам приросту оборотних коштів.
- г. Динаміці матеріальних витрат (без амортизації) на 1 грн. продукції.

11. Раціональним вважається співвідношення, при якому:

- а. Темпи росту заробітної плати випереджають темпи росту обсягів продукції.
- б. Темпи росту заробітної плати випереджають темпи росту продуктивності праці.
- в. Темпи росту продуктивності праці і темпи росту заробітної плати приблизно рівні.
- г. Темпи росту продуктивності праці вище, чим темпи росту заробітної плати.

12. Ефективність діяльності підприємства зростає якщо:

- а. Ріст обсягів виробництва досягається за рахунок збільшення чисельності працюючих.
- б. Ріст обсягів виробництва досягається за рахунок росту продуктивності праці.
- в. Ріст середньої заробітної плати обганяє ріст продуктивності праці.
- г. Проводиться обґрунтоване встановлення норм виробітку.

13. Взаємозв'язок показників продуктивності праці, трудомісткості і коефіцієнта виконання норм виробітку визначається залежністю:

а. $I_n = I_n / I_t$

в. $I_n = I_t / I_n$

б. $I_n = I_n / I_t$

г. $I_n = I_n * I_t$

де I_n - індекс годинної продуктивності праці,

I_n - індекс виконання норм виробітку,

I_t - індекс трудомісткості.

14. Коефіцієнт перемінних виплат відбиває:

- а. Питому вагу перемінної зарплати в загальному фонді зарплати.
- б. Співвідношення перемінної і постійної зарплати.
- в. Відношення постійної зарплати до перемінного фонду оплати праці.
- г. Відсоток росту перемінного фонду заробітної плати.

20. Ставка маржинального прибутку визначається за формулою:

а. $d_m = p - z_{пер}$,

в. $d_m = p - z_{пер}/p$

б. $d_m = p + z_{пер}$

г. $d_m = p - z_{пост}$

де $z_{пер}$, $z_{пост}$ – відповідно перемінні та постійні витрати на одиницю продукції, грош.од./ од.

21. В маржинальному аналізі розрахунок прибутку від реалізації продукції ведуть за формулою:

а. $\Pi = q * (p - z)$

в. $\Pi = q * d_m + \Pi_{оИ}$,

б. $\Pi = q * d_m - \Pi_{оИ}$,

г. $\Pi = q * d_m - \Pi_{еИ}$,

де q – кількість продукції, нат. од.;

$\Pi_{оИ}$, $\Pi_{еИ}$ – валова величина відповідно постійних і перемінних витрат, грош. од.,

p , z – відповідно ціна одиниці продукції та її собівартість, грош. од. /од.,

d_m - ставка маржинального доходу, грош. од. /од.

Запитання до самоконтролю:

1. Назвіть основні методологічні принципи організації аналізу. Охарактеризуйте етапи системного аналізу, їх зміст.

2. У чому полягає ціль роботи підприємства? Чим визначаються умови його функціонування?

3. Розкрийте взаємозв'язок розділів у економічному аналізі. Синтетичні та аналітичні показники.

4. Поясніть різницю понять «показник» та «фактор». Що розуміють під зовнішніми та внутрішніми, основними та неосновними факторами? За якими ознаками можна класифікувати фактори?

5. Покажіть різницю між ресурсами та резервами виробництва.

6. Наведіть схему комплексного аналізу ефективності господарської діяльності. Дайте необхідні пояснення.

7. Назвіть показники організаційно-технічного рівня (ОТР) виробництва. Чим вони відрізняються від показників ефективності підвищення ОТР?

8. Назвіть основні завдання економічного аналізу обсягу виробництва та реалізації продукції.

9. Дайте характеристику та назвіть сфери використання показників, що застосовуються для аналізу обсягу виробництва.

10. Які особливості має розрахунок показників чистої та нормативно-чистої продукції? Необхідність їх використання.
11. Яким чином здійснюється оцінка виконання плану за номенклатурою та структурою продукції?
12. Назвіть завдання використання засобів та предметів праці.
13. Якими показниками можна охарактеризувати економічну ефективність використання засобів праці?
14. Визначення впливу використання виробничих фондів на обсяг виробництва.
15. Наведіть схему формування та аналізу показників використання предметів праці. Дайте необхідні пояснення.
16. Якими показниками можна охарактеризувати економічну ефективність використання предметів праці?
17. Назвіть узагальнюючі показники використання праці на підприємствах та розкрийте фактори, що впливають на їх величину.
18. Яким чином можна оцінити ефективність використання праці?
19. Як розраховують абсолютне та відносне відхилення за фондом заробітної плати?
20. Яке співвідношення повинне мати місце між темпами зростання продуктивності праці й темпами зростання середньої заробітної плати?
21. Дайте характеристику схемі формування та аналізу показників та факторів використання праці. Зв'язок показників продуктивності та трудомісткості праці.
22. Дайте характеристику основним завданням аналізу собівартості продукції. Визначте основні фактори, що впливають на показник витрат на 1 грн. продукції.
23. За якими групами факторів розраховують економію від зниження собівартості продукції?
24. У чому сутність поняття «маржинальний доход»? Назвіть переваги маржинального аналізу при дослідженні змін собівартості.
25. Розкрийте сутність поняття «авансовані виробничі фонди».
26. Як розраховується величина вивільнених або притягнених обігових засобів за результатами їх обігу?

Література: /6/, с.242-254; /2/, с.32-48

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5 «ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»

Мета заняття: засвоєння методики проведення фінансово-економічного аналізу за даними фінансової звітності підприємств.

В результаті виконання практичного заняття студент:

- **повинен знати** методику та завдання аналізу фінансових результатів, завдання аналізу фінансового стану підприємства, напрямки, за якими проводиться аналіз фінансового стану та методику їх оцінки;

- **повинен мати уяву** про загальну оцінку динаміки і структури статей бухгалтерського балансу, вимоги до фінансової звітності, особливості розрахунків окремих фінансових коефіцієнтів, нормативні рівні показників, що дозволяють надати оцінку фінансовому стану підприємств.

- **повинен вміти:** надавати загальну оцінку змін фінансового стану підприємства шляхом побудови агрегованого балансу; визначати показники фінансової та ринкової стійкості підприємства; визначати рівень його платоспроможності та ліквідності його активів; розраховувати та аналізувати показники ділової активності та рентабельності діяльності підприємства; надавати прогноз імовірності кризового розвитку підприємства.

- **повинен мати навички:** розрахунку та аналізу показників, що надають оцінку фінансового стану підприємств та використання методів прогнозування банкрутства підприємств.

План заняття

1. Проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.
2. Надання загальної оцінки динаміці та структурі статей бухгалтерського балансу.
3. Визначення типу фінансової стійкості підприємства, розрахунок відповідних показників та проведення аналізу за їх рівнем.
4. Розрахунок та оцінка фінансових коефіцієнтів за основними напрямками аналізу його фінансового стану.
5. Засвоєння методів прогнозування кризового розвитку підприємства.

Методичні вказівки

Різні сторони діяльності підприємства одержують закінчену грошову оцінку в системі показників фінансових результатів. До показників фінансових результатів відносяться показники прибутку та рентабельності.

Основними задачами аналізу фінансових результатів є:

- оцінка динаміки показників прибутку, обґрунтованості утворення і розподілу його фактичної величини;

- виявлення та вимірювання дії різних чинників на прибуток;
- оцінка можливих резервів зростання прибутку на основі оптимізації обсягів виробництва і витрат.

Кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства - це балансовий прибуток або збиток, який визначається наступним розрахунком

$$P^{\delta} = P^P \pm P^{i\text{нш}} \pm P^{вн}$$

де P^{δ} - балансовий прибуток або збиток, тис. грн.,

P^P - результат (прибуток або збиток) від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн.,

$P^{i\text{нш}}$ - результат від іншої реалізації (реалізації основних фондів ундацій і іншого майна підприємства), тис. грн.,

$P^{вн}$ - сальдо доходів і витрат від внереалізаційних операцій, тис. грн.

Результат від реалізації продукції (робіт, послуг) визначається наступним розрахунком

$$P^P = BP - S^P - ПДВ - P^A$$

де BP - виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн.

S^P - витрати на виробництво реалізованої продукції, тис. грн.

$ПДВ$ - податок на додану вартість (ПДВ), тис. грн.

P^A - акцизи, спецподаток і експортні мита, тис. грн.

Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (пасивами), що знаходить віддзеркалення в бухгалтерських балансах. Виявляється фінансовий стан в платоспроможності підприємства, що в значній мірі визначає його конкурентоспроможність і потенціал в діловій співпраці.

Задачами економічного аналізу фінансового стану є:

- об'єктивна оцінка використання фінансових ресурсів на підприємствах;
 - виявлення внутрішньогосподарчих резервів зміцнення фінансового стану;
 - поліпшення відносин між підприємствами і зовнішніми фінансовими та кредитними органами
- інш.

На першому етапі аналізу проводиться загальна оцінка динаміки фінансового стану підприємства. Для цього статті вихідного бухгалтерського балансу слід згрупувати в окремі специфічні групи по ознаці ліквідності (статті активу) і терміновості зобов'язань (статті пасиву). На основі такого угруповання будується агрегований (аналітичний) баланс.

Далі проводять аналіз основних показників фінансового стану.

Забезпеченість запасів призначеними для них джерелами засобів є основним показником, що визначає фінансову стійкість підприємства. Зіставлення величини запасів і витрат із загальною величиною основних джерел їх формування дозволяє класифікувати фінансові ситуації по ступеню їх стійкості.

Загальна величина джерел покриття запасів і витрат може бути розрахована таким чином

$$C^{\text{в}} + C^{\text{дк}} - F + C^{\text{кк}} = P_{\text{к}} + C^{\text{кк}}$$

де $C^{\text{в}}$ – джерела власних засобів, грош. од.,

$C^{\text{дк}}$ – довгострокові позикові джерела засобів, грош. од.,

F – величина основних засобів і вкладень, грош. од.,

$C^{\text{кк}}$ – кредити банків під товарно-матеріальні цінності (з урахуванням кредитів під товари відвантажені й частини кредиторської заборгованості, зарахованої банком при кредитуванні), грош. од.,

$P_{\text{к}}$ – робочий капітал (власні оборотні кошти), грош. од.

Величину $C^{\text{кк}}$ можна визначити як

$$C^{\text{кк}} = Kt + (K_{\text{тов}} + K_{\text{ав}}) - D_{\text{тов}}$$

де $K_{\text{тов}}$, $K_{\text{ав}}$ – відповідно кредиторська заборгованість за товари, роботи й послуги та заборгованість по отриманих авансах, тис. грн.;

$D_{\text{тов}}$ – дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.

Виділяють чотири типи фінансової стійкості:

1. **Абсолютна стійкість** фінансового стану (зустрічається рідко і представляє крайній тип фінансової стійкості). Вона задається умовою

$$З < P_{\text{к}} + C^{\text{кк}},$$

де $З$ – величина запасів і витрат, грош. од.

2. **Нормальна стійкість** (гарантуюча його платоспроможність) характеризується співвідношенням

$$З = P_{\text{к}} + C^{\text{кк}}$$

3. **Нестійкий фінансовий стан** (зв'язаний з порушенням платоспроможності, при якому проте зберігається можливість відновлення рівноваги)

$$З \leq P_{\text{к}} + C^{\text{кк}} + C^{\text{о}}$$

де $C^{\text{о}}$ – джерела, що послаблюють фінансову напругу (тимчасово вільні засоби резервного і спеціальних фондів; перевищення нормальної кредиторської заборгованості над дебіторською; кредити банків на тимчасове поповнення оборотних коштів і інші).

4. **Кризовий фінансовий стан** (при якому підприємство знаходиться на

межі банкрутства, оскільки грошові кошти, короткострокові цінні папери і дебіторська заборгованість підприємства не покривають навіть його кредиторської заборгованості і прострочених позик)

$$З > P_K + C^{KK}$$

В цьому випадку недолік засобів виповнюється величиною неплатежів, а саме: заборгованістю по заробітній платні; позиками банків, неоплаченими в строк, простроченою заборгованістю постачальникам; недоїмками до державного бюджету і т.д.

Кожний з 4-х типів фінансової стійкості характеризується набором однотипних показників. До них відносяться:

- **коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат джерелами засобів**

$$K = \frac{P_K + C^{KK}}{3} \quad \text{або}$$

$$K = \frac{P_K + C^{KK} + C^O}{3}$$

Друга формула використовується, якщо фінансовий стан оцінюється як нестійке.

- **надлишок (+) або недолік (-) засобів для формування запасів і витрат**

$$\Delta = P_K + C^{KK} - 3, \quad \text{или} \quad \Delta = P_K + C^{KK} + C^O - 3$$

- **запас стійкості фінансового стану (в днях)**

$$L = \frac{\Delta \cdot T}{N_p},$$

де N_p – обсяг реалізації;

T - календарний період.

- **надлишок або недолік засобів на 1 ден. ед. запасів**

$$Z = \frac{\Delta}{3},$$

В ході подальшого аналізу розраховуються так звані фінансові коефіцієнти, які можуть бути підрозділені на ряд характерних груп:

- показники оцінки рентабельності підприємства;
- показники оцінки ефективності управління або прибутковості продукції;
- показники оцінки ділової активності або капіталовіддачі ;
- показники оцінки ринкової та фінансової стійкості;
- показники оцінки ліквідності активів балансу.

Показник рентабельності є самою узагальненою характеристикою ефективності господарської діяльності. На нього роблять вплив показник

рентабельності продукції (ефективність управління) і показник капіталовіддачі (ділова активність). Ця залежність показана наступним прикладом

$$R_k = \frac{\Pi}{\Sigma K} = \frac{\Pi}{BP} * \frac{BP}{\Sigma K} = R_{np} * K_{об}$$

де R_k – рентабельність капіталу (підприємства), %,

Π – прибуток, грош. од.,

ΣK – величина авансованого капіталу, грош. од.,

R_{np} – рентабельність продажів, %,

BP – обсяг продажів, грош. од.,

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності капіталу (фондовіддача авансованого капіталу), грн./грн.

Коефіцієнти ринкової стійкості характеризують незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Однією з найважливіших характеристик ринкової стійкості підприємства є **коефіцієнт автономії** (K_a). Його нормальне мінімальне значення оцінюється на рівні 0,5 і означає, що всі зобов'язання підприємства можуть бути покриті його власними засобами.

$$K_a = \frac{\text{Власні кошти}}{\text{Підсумок балансу}} \geq 0,5$$

Коефіцієнт автономії доповнюється **коефіцієнтом співвідношення позикових і власних засобів** ($K_{з/с}$), рівним відношенню величини зобов'язань до величини його власних засобів. Взаємозв'язок коефіцієнтів K_a та $K_{з/с}$:

$$K_{n/v} = \frac{1}{K_a - 1}$$

звідки слідує нормальне обмеження для коефіцієнта співвідношення позикових і власних засобів:

$$K_{n/v} \leq 1$$

Важливе значення має показник **фінансового лівериджу** (Φ_L), який характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань і визначається як відношення довгострокових зобов'язань до джерел власних засобів. Зростання значення Φ_L свідчить про зростання фінансового ризику.

Головним показником, що характеризує фінансовий стан підприємства та його фінансову стійкість, є **коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами** (тобто робочим капіталом)

$$K_{зрк} = \frac{P_k}{A_n} = \frac{\phi.1(p.260 - p.620)}{\phi.1p.260}$$

Мінімальне нормальне обмеження $K_{зрк}$ складає 0,1, тобто робочий капітал повинен бути не менше 10% загальну суму поточних активів (оборотних коштів)

При оцінці фінансової стійкості, разом з визначенням величини власних оборотних коштів (тобто робочого капіталу) визначається **величина власних засобів**. Це та частина оборотних активів, яка фінансується тільки за рахунок джерел власних засобів. Одним з показників фінансової стійкості є **коефіцієнт забезпечення власними засобами** ($K_{зк}$). Він визначається як відношення різниці між обсягами джерел власних засобів і фактичною вартістю основних засобів й інших необігових активів до фактичної вартості оборотних коштів, що є у підприємства.

Для оцінки платоспроможності підприємства використовуються три відносні показники ліквідності, що розрізняються набором ліквідних засобів, які розглядаються як джерела покриття короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал), рівний відношенню величини найбільш ліквідних активів до суми найтерміновіших зобов'язань і короткострокових пасивів. Під найбільш ліквідними активами маються на увазі грошові кошти підприємства і короткострокові цінні папери. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину короткострокової, заборгованості підприємство може погасити найближчим часом. Нормальне обмеження для даного показника не менше 0,2. Він характеризує платоспроможність підприємства на дату складання балансу.

Для обчислення **коефіцієнта критичної ліквідності Ккл** (інша назва - проміжний коефіцієнт покриття) до складу ліквідних засобів в чисельник відносного показника включаються дебіторська заборгованість та інші активи. Цей коефіцієнт характеризує очікувану платоспроможність підприємства на період, рівний середній тривалості одного обороту дебіторської заборгованості за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. **Коефіцієнт поточної ліквідності Кпл або коефіцієнт покриття** рівний відношенню вартості всіх оборотних коштів підприємства до величини короткострокових зобов'язань та показує платіжні можливості підприємства, оцінювані при умові не тільки своєчасних розрахунків з дебіторами й сприятливої реалізації готової продукції, але й продажу у разі потреби інших елементів матеріальних оборотних коштів. Тому, до складу ліквідних засобів слід включити також запаси і витрати.

Рівень коефіцієнта покриття залежить від галузі виробництва, тривалості виробничого циклу, структури запасів і витрат і ряду інших чинників. Нормальним для нього вважається обмеження 1. Коефіцієнт покриття характеризує очікувану платоспроможність підприємства на період, рівний середній тривалості одного обороту всіх оборотних коштів.

Коефіцієнт покриття і коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами є основними показниками для оцінки задовільності структури балансу. Якщо хоча б один з них не відповідає нормативу, може бути прийнято рішення про визнання структури балансу незадовільною, а підприємства банкрутом.

Проте, при незадовільній структурі балансу, але сприятливій динаміці зміни коефіцієнта поточної ліквідності (зростанні даного показника за звітний період) для перевірки реальної можливості у підприємства відновити свою платоспроможність розраховується коефіцієнт відновлення платоспроможності

строком на 6 місяців.

При задовільній структурі балансу і несприятливій динаміці зміни показника для перевірки стійкості фінансового положення розраховується коефіцієнт втрати платоспроможності на термін 3 місяця.

Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності розраховується по формулі

$$K_{в(y)} = \frac{K_{нк} + \frac{\Pi}{T}(K_{нк} - K_{нн})}{K_{пу}}$$

де $K_{в(y)}$ – коефіцієнт відновлення (утрати) платоспроможності,

$K_{пн}$, $K_{пк}$ – значення коефіцієнта покриття відповідно на початок і кінець звітного періоду,

Π – період відновлення (втрати) платоспроможності,

T – тривалість звітного періоду в місяцях,

$K_{пу}$ – встановлене (нормативне) значення коефіцієнта покриття.

Якщо значення коефіцієнта відновлення платоспроможності більше одиниці, то може бути ухвалено рішення про наявність у підприємства реальної можливості відновити свою платоспроможність. Якщо значення коефіцієнта втрати платоспроможності менше 1, може бути ухвалено рішення про втрату платоспроможності.

Для оцінки можливості банкрутства можуть використовуватися інтегральні показники. В світовій практиці найбільш часто використовується індекс Альтмана. Для розрахунку індексу відібрано п'ять найзначущих для прогнозу банкрутства показників, які характеризують в загальному вигляді прибутковість капіталу і його структуру з різноманітних позицій. Індекс Альтмана (Z) розраховується по формулі:

$$Z = 3,3 * K1 + 1 * K2 + 0,6 * K3 + 1,4 * K4 + 1,2 * K5$$

де Z – функція від $K1 \dots K5$

3,3. . . 1,2 – коефіцієнти регресії, які характеризують кількісний вплив на Z кожного включеного в модель показника при фіксованому положенні інших

Практичні завдання та вправи

1. Визначте показники ліквідності активів підприємства по наступним даним (тис. грн.): величина короткострокових фінансових вкладень і коштів - 11; усього коштів, розрахунків і інших активів - 12100; запаси і витрати - 5201; розрахунки й інші короткострокові пасиви - 21211. Зробіть висновки.

2. Використовуючи бухгалтерський баланс підприємства (форма 1) за варіантом, визначеним викладачем (див. додаток А) скласти агрегований баланс, зробити загальний аналіз структури статей активу і пасиву аналітичного балансу і проаналізувати їх динаміку. Розрахунки виконати у вигляді таблиці 1 (окремо для активу і пасиву балансу), для заповнення таблиці 1 скористатися таблицею 2.

Таблиця 1 – Аналітичне групування та аналіз статей активу (пасиву) балансу

Актив (пасив) балансу	На початок періоду		На кінець періоду		Зміни			
	грош. од.	%	грош. од.	%	у абсолютних величинах	у % до величини на початок року	у питомих вагах	у % до зміни підсумку балансу

Таблиця 2 – Агрегований баланс

Актив	Пасив
<i>1. Майно, всього</i>	<i>1. Джерела майна, всього</i>
<i>1.1 Імобілізовані активи</i>	<i>1.1. Власний капітал</i>
<i>1.2 Оборотні активи</i>	<i>1.2. Забезпечення майбутніх витрат і платежів</i>
1.2.1 Запаси	<i>1.3. Позиковий капітал</i>
1.2.2. Векселі отримані	<i>1.3.1 Довгострокові зобов'язання</i>
1.2.3. Дебіторська заборгованість	<i>1.3.2. Короткострокові зобов'язання і інші короткострокові пасиви</i>
1.2.4. Поточні фінансові інвестиції, грошові кошти і інші оборотні активи.	1.3.2.1. Короткострокові кредити банків і поточна заборгованість по довгострокових зобов'язаннях.
<i>1.3. Витрати майбутніх періодів</i>	1.3.2.2. Векселі видані.
	1.3.2.3. Кредиторська заборгованість і інші поточні зобов'язання.
	<i>1.4. Доходи майбутніх періодів.</i>

3. Використовуючи бухгалтерський баланс підприємства (форма 1) за варіантом, визначеним викладачем (див. додаток А) визначте тип фінансової усталеності підприємства та оцініть його зміни на протязі періоду, що розглядається. Розрахуйте показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства та за їх допомогою обґрунтуйте свої висновки, щодо її змін.

4. Використовуючи бухгалтерський баланс підприємства (форма 1) за варіантом, визначеним викладачем (див. додаток А) визначте показники, що характеризують ринкову стійкість та платоспроможність підприємства та оцініть їх зміни на протязі періоду, що розглядається. Розкрийте зміст показників, що

використалися для цілей аналізу, наведіть їх нормативні обмеження та обґрунтуйте свої висновки, щодо змін відповідних сторін фінансового стану.

Тести

1. Рентабельність підприємства (капіталу) може бути розрахована за формулою:

а. $R_k = R_{np} * K_{об}$

в. $R_k = R_{ск} * K_{об}$

б. $R_k = R_{np} * \Phi_{от}$

г. $R_k = R_{np} / K_{об}$

де R_k – рентабельність капіталу, %,

R_{np} – рентабельність продажів, %,

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності капіталу, грош. од. /грош. од.,

$\Phi_{от}$ – фондвіддача основних виробничих засобів, грош. од. /грош. од.,

$R_{ск}$ – рентабельність власного капіталу, %.

2. У систему показників фінансових результатів включають:

а. Показники прибутку і витрат виробництва.

б. Показники оборотності засобів.

в. Показники прибутку і рентабельності.

г. Показники ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів.

3. Результат від реалізації продукції (робіт, послуг) визначається наступним розрахунком:

а. $P^p = BP - S^p - P^{ндс} - P^A$

в. $P^p = BP - S^p + P^{ндс} - P^A$

б. $P^p = BP - S^p$

г. $P^p = BP - S^p + P^{ндс}$

де BP - виторг від реалізації продукції (робіт, послуг), грош. од. ,

S^p - витрати на виробництво реалізованої продукції, грош. од. ,

$P^{ндс}$ - податок із додаткової вартості (НДС), грош. од. ,

P^A - акцизи, спецподаток і експортні збори (мита), грош. од.

4. До основних задач аналізу фінансових результатів можна віднести:

а. Оцінку динаміки показників собівартості і прибутку.

б. Оцінку можливих резервів зростання прибутку на основі оптимізації обсягів виробництва.

в. Оцінку динаміки обсягів виробництва.

г. Виявлення резервів зниження витрат матеріальних ресурсів.

5. Розрахунок впливу на результат від реалізації продукції зміни відпускних цін здійснюється по формулі:

а. $\Delta P = \sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_1$

в. $\Delta P = q_1 \sum p_1 - q_1 \sum p_0$

б. $\Delta P = \sum p_1 q_0 - \sum p_0 q_0$

г. $\Delta P = \sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_0$

де 0,1 - індекси відповідно базисного і звітного періодів.

6. Фінансовий стан підприємства характеризується:

а. Платоспроможністю підприємства і ризиком його банкрутства.

б. Розміщенням і використанням засобів і джерелами їх формування.

в. Оборотною активів підприємства.

г. Конкурентоспроможністю підприємства.

7. У активі балансу підприємства знаходять відображення:

а. Вартість поточних фінансових інвестицій.

б. Величина кредиторської заборгованості.

в. Величина виробничих витрат і забезпечень майбутніх витрат і платежів.

г. Величина власного капіталу.

8. Для характеристики джерел формування запасів і витрат використовують показники:

а. Величина власного і довгострокового позикового капіталу.

б. Величина власного і довгострокового позикового капіталу за відрахуванням вартості іммобілізованих активів.

в. Величина власних оборотних коштів з обліком частини короткострокових кредитів.

г. Величина власних і прирівняних до них джерел з обліком частини короткострокової кредиторської заборгованості

9. Загальна рентабельність підприємства оцінюється:

а. Відношенням балансового прибутку до середньої вартості майна.

б. Відношенням валового прибутку до середньої вартості основних виробничих фондів.

в. Відношенням чистого прибутку до середньої вартості майна.

г. Відношенням чистого прибутку до середньої величини власного капіталу.

10. Рентабельність власного капіталу оцінюється:

а. Відношенням балансового прибутку до середньої величини власного капіталу.

б. Відношенням чистого прибутку до середньої величини власного капіталу.

в. Відношенням суми чистого прибутку і річних амортизаційних відрахувань до середньої величини власного капіталу.

г. Відношенням суми виплачених дивідендів до середньої вартості майна.

11. Від'ємне значення показника робочого капіталу свідчить:

а. Про помилки в розрахунках даного показника.

б. Про незабезпеченість підприємства власними оборотними коштами.

в. Про відсутність короткострокових кредитів, виданих для поповнення власних оборотних коштів.

г. Про незначну вартість власного капіталу.

12. До показників ділової активності відносяться:

а. Показники оцінки рівня рентабельності підприємства.

б. Показники оцінки рівня рентабельності продукції.

в. Показники оборотності капіталу.

г. Показники використання матеріальних ресурсів.

13. Показники ринкової усталеності характеризують:

а. Забезпеченість активів відповідними джерелами їх покриття.

б. Незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

в. Співвідношення власних і позикових джерел фінансування.

г. Співвідношення поточних активів і поточних пасивів.

14. Основними показниками для оцінки незадовільності структури балансу підприємства є:

а. Коефіцієнт автономії і коефіцієнт критичної ліквідності.

б. Коефіцієнт поточної ліквідності і величина робочого капіталу

в. Коефіцієнт забезпечення робочим капіталом і коефіцієнт поточної ліквідності.

г. Показник фінансового ліверіджу і коефіцієнт покриття.

15. Величина джерел, що тимчасово послабляють фінансову напруженість визначається:

а. Перевищенням нормальної кредиторської заборгованості над дебіторською.

б. Перевищенням нормальної дебіторської заборгованості над кредиторською.

в. Великою сумою неплатежів у бюджет, сумою заборгованості по заробітній платі і т.п.

г. Сумою спонсорської допомоги.

Запитання до самоконтролю:

1. Назвіть завдання та джерела інформаційного забезпечення аналізу фінансових результатів.

2. Назвіть основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Охарактеризуйте їх розрахунки та зміст. Визначте завдання їх аналізу.

3. Розкрийте сутність методики розрахунків факторних впливів на прибуток від реалізації продукції.

4. Розкрийте зміст поняття «прибутковість» підприємства.

5. Дайте пояснення сутності «горизонтального», «вертикального» та «трендового аналізу».

6. Визначте завдання аналізу фінансового стану. Сутність поняття «фінансовий стан».

7. Викладіть принципи побудову агрегованого балансу.

8. Що розуміють під «імобілізацією обігових засобів»?

9. Надайте характеристику джерелам формування запасів та витрат.

10. Чим визначається тип фінансової стійкості підприємства? Назвіть основні типи фінансової стійкості підприємства, дайте їх характеристику.

11. Дайте характеристику основних груп відносних фінансових коефіцієнтів. Визначте сутність показників оцінки прибутковості підприємства, ефективності управління та ділової активності. Пояснення проілюструйте прикладами.

12. Розкрийте сутність показників ринкової усталеності. Дайте характеристику основних з них.

13. Розкрийте сутність показників оцінки ліквідності активів підприємства. Дайте характеристику основних з них. Їх роль в оцінці платоспроможності підприємства.

14. Визначте основні умови визнання структури балансу незадовільною, а підприємства - неплатоспроможним (банкрутом).

15. Визначте різницю понять «платоспроможність» та «ліквідність».

Література: /2/, с.49-60; /5/, с.100-176; /7/, с.55-68.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз: Навч. посібн. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240 с.

2. Економічний аналіз: Курс лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030504 „Економіка підприємства” та 6.030507 „Маркетинг” галузі знань 0305 „Економіка та підприємництво”/ Уклад.: Мізіна О.В. – Донецьк: ДонНТУ, 2008. – 76 с.

3. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 2-е изд., перераб. и доп. – Мн.: ООО «Новое знание», 2001.

4. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу. – К.: КНЕУ, 2000. – 263с.

5. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Методика фінансового аналізу. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 176 с.

6. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник. - М.: Финансы и статистика, 1994. - 288 с.

7. Сопко В.В., Мельничук Г.М., Науменко Г.О. Облік та аналіз управлінні підприємством. - К. : Техніка, 1992.

1. Моисеева Н. К., Карпунин М. Г. Основы теории и практики функционально-стоимостного анализа: Учебн. пособ. для техн. спец. вузов. - М.: Высш. шк., 1988.
2. Справочник по функционально - стоимостному анализу / А.П. Ковалев, Н.К. Моисеева и др.; Под ред. М.Г. Карпунина, Б.И. Майданчика. - М.: Финансы и статистика, 1988.
3. Крейнина М.Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки. – М.: ИКЦ «ДИС», 1997. – 224 с.
4. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Экономический анализ: Ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 656 с.
5. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Затверджено Міністерством економіки України від 19 січня 2006 р. № 14. – К., 2006.

Додаток А
Вихідні дані для аналізу фінансово-господарського стану підприємства

Варіант 1

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010		
первісна вартість *	011		
знос *	012		
Незавершене будівництво	020	1184	1275
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	107346	105368
первісна вартість *	031	169465	175542
знос *	032	62119	70174
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060		258
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	108530	106901
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	1312	3315
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	43	39
незавершене виробництво	120	1445	637
готова продукція	130	188	275
товари	140	19	16
Векселі одержані	150	-	1509
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	10206	26559
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	471	1666
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	465	125
Поточні фінансові інвестиції	220	3	3
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	3	33
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	6	19
Усього за розділом II	260	14161	34196
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-
Баланс	280	122691	141097

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	24019	24019
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	86038	84545
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-10688	-
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	99369	108564
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	3766	4778
Усього за розділом II	430	3766	4778
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460	-	1759
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	-	1759
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	3185	3350
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	4600	5448
з позабюджетних платежів	560	2023	1968
зі страхування	570	6192	8311
з оплати праці	580	2968	5959
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600	588	960
Інші поточні зобов'язання	610		
Усього за розділом IV	620	19556	25996
У. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	122691	141097

Керівник

Головний бухгалтер

2 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010		
первісна вартість	011		
знос	012		
Незавершене будівництво	020	814	1914
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	112200	112445
первісна вартість *	031	183623	184113
знос *	032	71423	71668
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060	194	-
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	113208	114359
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	2200	2479
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	13	13
незавершене виробництво	120	80	101
готова продукція	130	28	38
товари	140	18	28
Векселі одержані	150	1540	1700
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	36304	35654
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162	-	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	850	1361
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	90	80
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230		
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	20	20
Усього за розділом II	260	41143	41474
III. Витрати майбутніх періодів	270		
Баланс	280	154351	155833

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	23937	24019
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	89219	93184
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-	-3965
Неоплачений капітал	360	()	
Вилучений капітал	370	()	
Усього за розділом 1	380	113156	113238
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	2367	2777
Усього за розділом II	430	2367	2777
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460	1593	1583
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	1593	1583
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	2000	2200
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520	400	506
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	9264	9558
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	-	-
з бюджетом	550	7881	8081
з позабюджетних платежів	560	3233	3283
зі страхування	570	6826	6826
з оплати праці	580	5315	5415
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600	1316	2366
Інші поточні зобов'язання	610	1000	
Усього за розділом IV	620	37235	38235
У. Доходи майбутніх періодів	630	-	
Баланс	640	154351	155833

Керівник

Головний бухгалтер

3 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010		
первісна вартість	011		
знос	012		
Незавершене будівництво	020	1275	1334
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	105368	112445
первісна вартість *	031	175542	184113
знос *	032	70174	71668
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060	258	190
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	106901	113969
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	3315	2796
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	39	15
незавершене виробництво	120	637	161
готова продукція	130	275	131
товари	140	16	12
Векселі одержані	150	1509	1300
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	26559	16714
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	1666	906
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	125	42
Поточні фінансові інвестиції	220	3	
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	33	
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	19	35
Усього за розділом II	260	34196	22112
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	
Баланс	280	141097	136081

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	24019	24019
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	84545	80123
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-	- 1065
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	108564	103077
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	4778	2555
Усього за розділом II	430	4778	2555
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460	1759	1600
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	1759	1600
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		800
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520		303
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	3350	4559
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	5448	5234
з позабюджетних платежів	560	1968	3195
зі страхування	570	8311	7811
з оплати праці	580	5959	6003
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600	960	944
Інші поточні зобов'язання	610		
Усього за розділом IV	620	25996	28849
У. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	141097	136081

Керівник

Головний бухгалтер

4 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010		
первісна вартість	011		
знос	012		
Незавершене будівництво	020	29668,0	30263,4
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	92711,0	91063,6
первісна вартість *	031	113807,5	111233,1
знос *	032	21096,5	20169,5
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	203,1	482,6
Відстрочені податкові активи	060		
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	122582, 1	121809,6
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	438,7	426,0
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110		-
незавершене виробництво	120	1780,5	1041,2
готова продукція	130	-	5,0
товари	140	0,1	0,1
Векселі одержані	150	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	2096,1	608
Первісна вартість	161		
Резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	419,3	675,9
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	3820,8	856,6
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	2191,2	1815,8
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250		
Усього за розділом II	260	10746,7	5428,6
III. Витрати майбутніх періодів	270	407,3	598,2
Баланс	280	133736,1	127836,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	92829,3	92281,2
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	27749,4	27794,0
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-16324,2	-26117,7
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	104254,5	93957,5
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	2403	3306,1
Усього за розділом II	430	2403	3306,1
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	31,6	13,7
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460	-	106,1
Інші довгострокові зобов'язання	470	201,8	188,8
Усього за розділом III	480	233,4	308,6
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	1762,8	425
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	
Векселі видані	520	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	8581,9	8954,6
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	3162,8	3676,2
з позабюджетних платежів	560	2683,6	2456,9
зі страхування	570	2627,3	5139,8
з оплати праці	580	7603,1	9142,4
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600		
Інші поточні зобов'язання	610	423,7	469,3
Усього за розділом IV	620	26845,2	30264,2
У. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	133736,1	127836,4

Керівник

Головний бухгалтер

5 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010		
первісна вартість	011		
знос	012		
Незавершене будівництво	020	196	321
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	19802	21165
первісна вартість *	031	50391	41850
знос *	032	30589	20685
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060	-	173
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	19998	21659
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	699	1249
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	-	-
незавершене виробництво	120	231	23
готова продукція	130	153	113
товари	140	1	1
Векселі одержані	150		240
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	1307	333
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	-	434
за виданими авансами	180	-	4
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	132	268
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	2	1
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	182	160
Усього за розділом II	260	2707	2826
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-
Баланс	280	22705	24485

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	19909	22362
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	174	173
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	- 4168	- 8390
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	15915	14145
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	33	269
Усього за розділом II	430	33	269
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460	-	44
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	-	44
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	312	100
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Векселі видані	520	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	1446	3419
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	-	79
з бюджетом	550	114	368
з позабюджетних платежів	560	486	563
зі страхування	570	1046	2042
з оплати праці	580	1818	2568
з учасниками	590	-	-
із внутрішніх розрахунків	600	1535	888
Інші поточні зобов'язання	610	-	-
Усього за розділом IV	620	6757	10027
У. Доходи майбутніх періодів	630		
Баланс	640	22705	24485

Керівник

Головний бухгалтер

6 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010		
первісна вартість	011		
знос	012		
Незавершене будівництво	020	1134	1231
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	107391	105309
первісна вартість *	031	169516	175543
знос *	032	62119	70174
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060		
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	108525	106540
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	1420	3318
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	43	36
незавершене виробництво	120	1446	600
готова продукція	130	295	250
товари	140	19	16
Векселі одержані	150	50	1509
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	15203	26479
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	520	1924
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	465	190
Поточні фінансові інвестиції	220	6	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	3	33
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	6	20
Усього за розділом II	260	19476	34375
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-
Баланс	280	128001	140915

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	25019	25019
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	86050	83463
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-10687	-
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	100382	108482
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	-	1759
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	4077	4778
Усього за розділом II	430	4077	6537
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460		
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	-	-
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	4165	3331
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	5106	5427
з позабюджетних платежів	560	2023	1956
зі страхування	570	7192	8303
з оплати праці	580	4468	5932
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600	88	67
Інші поточні зобов'язання	610	500	880
Усього за розділом IV	620	23542	25896
У. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	128001	140915

Керівник

Головний бухгалтер

7 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	2485	2485
первісна вартість *	011		
знос *	012	2485	2485
Незавершене будівництво	020	31505	34720
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	123798	65633
первісна вартість *	031	151394	150457
знос *	032	27596	84824
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060		
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	157788	102838
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	601	1094
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	-	-
незавершене виробництво	120	891	148
готова продукція	130	-	96
товари	140	12	23
Векселі одержані	150	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	896	681
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	1006	1234
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	2746	131
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	4	4
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	2	7
Усього за розділом II	260	6158	3418
III. Витрати майбутніх періодів	270	892	897
Баланс	280	164838	107153

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	48187	48187
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	107544	53188
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	- 13951	- 21232
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	141780	80143
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	1996	1958
Усього за розділом II	430	1996	1958
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	142	142
Відстрочені податкові зобов'язання	460		130
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	142	272
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	4406	1851
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520	95	161
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	6803	8494
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	1271	698
з позабюджетних платежів	560	1016	1004
зі страхування	570	3297	4836
з оплати праці	580	3482	3537
з учасниками	590	-	-
із внутрішніх розрахунків	600	550	4178
Інші поточні зобов'язання	610	-	21
Усього за розділом IV	620	20920	24780
У. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	164838	107153

Керівник

Головний бухгалтер

8 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	2485	-
первісна вартість *	011	2485	-
знос *	012		
Незавершене будівництво	020	34720	33193
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	65633	72342
первісна вартість *	031	150457	156738
знос *	032	84824	84396
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060		
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	102838	105535
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	1094	816
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	-	-
незавершене виробництво	120	148	302
готова продукція	130	96	143
товари	140	23	7
Векселі одержані	150	-	120
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	681	191
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	1234	88
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		1338
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	131	118
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	4	1
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	7	8
Усього за розділом II	260	3418	3122
III. Витрати майбутніх періодів	270	897	992
Баланс	280	107153	109659

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	48187	48187
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	53188	59010
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	- 21232	- 38689
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	80143	68508
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	1958	1928
Усього за розділом II	430	1958	1928
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		1136
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	142	
Відстрочені податкові зобов'язання	460	130	129
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	272	1265
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	1851	120
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520	161	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	8494	6951
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	698	1239
з позабюджетних платежів	560	1004	1505
зі страхування	570	4836	6560
з оплати праці	580	3537	5889
з учасниками	590	-	
із внутрішніх розрахунків	600	4178	14809
Інші поточні зобов'язання	610	21	885
Усього за розділом IV	620	24780	37958
У. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	107153	109659

Керівник

Головний бухгалтер

9 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	429	429
первісна вартість *	011	429	429
знос *	012		
Незавершене будівництво	020	30904	33070
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	36610	36949
первісна вартість *	031	65039	67042
знос *	032	28429	30093
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060	66	116
Інші необоротні активи	070		
Усього за розділом 1	080	68009	70564
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	643	685
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110		
незавершене виробництво	120	116	-
готова продукція	130	195	81
товари	140	20	39
Векселі одержані	150		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:		-	
чиста реалізаційна вартість	160	2518	3894
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170		328
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200	1103	5609
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	-	7
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	8	114
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	4	3
Усього за розділом II	260	4607	10760
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-
Баланс	280	72616	81324

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	5812	5812
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	59556	61175
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	- 1951	- 2654
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	63417	64333
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	208	167
Усього за розділом II	430	208	167
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460		47
Інші довгострокові зобов'язання	470		95
Усього за розділом III	480	-	142
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	1145	5
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	1998	5773
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	258	1649
з позабюджетних платежів	560	757	796
зі страхування	570	1488	4501
з оплати праці	580	3329	2332
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600		
Інші поточні зобов'язання	610	16	1626
Усього за розділом IV	620	8991	16682
У. Доходи майбутніх періодів	630		
Баланс	640	72616	81324

Керівник

Головний бухгалтер

10 варіант

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	429	429
первісна вартість *	011	429	429
знос *	012		
Незавершене будівництво	020	33070	22921
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	36949	50925
первісна вартість *	031	67042	82202
знос *	032	30093	31277
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050		
Відстрочені податкові активи	060	116	99
Інші необоротні активи	070	-	10
Усього за розділом 1	080	70564	74384
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	685	854
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110		
незавершене виробництво	120	-	2
готова продукція	130	81	105
товари	140	39	85
Векселі одержані	150		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	3894	5208
первісна вартість	161		
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	328	2019
за виданими авансами	180		
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200	5609	5616
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	7	8
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	114	3
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	3	5
Усього за розділом II	260	10760	13905
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	
Баланс	280	81324	88289

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	5812	5812
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320	61175	63926
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	- 2654	4358
Неоплачений капітал	360	()	()
Вилучений капітал	370	()	()
Усього за розділом 1	380	64333	65380
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	167	149
Усього за розділом II	430	167	149
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460	47	106
Інші довгострокові зобов'язання	470	95	363
Усього за розділом III	480	142	469
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	5	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	
Векселі видані	520		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	5773	5847
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540		
з бюджетом	550	1649	4068
з позабюджетних платежів	560	796	1332
зі страхування	570	4501	5088
з оплати праці	580	2332	3703
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600		1225
Інші поточні зобов'язання	610	1626	1028
Усього за розділом IV	620	16682	22291
У. Доходи майбутніх періодів	630		
Баланс	640	81324	88289

Керівник

Головний бухгалтер

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо виконання завдань практичних занять з вибіркової навчальної дисципліни
циклу природничо-наукової та загальноєкономічної підготовки
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ
для студентів денної (заочної; денно-заочної) форми навчання
напрямів підготовки: 6.030504 Економіка підприємства – ЕГП, ЕПЕК, ЕПМ,
6.030507 Маркетинг - МПР

Укладач:

Мізіна Олена Вікторівна